

vergadering **C73**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en
Toerisme

van 26 november 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de deelname van de minister-president aan de Vlaamse Week op de Expo 2020 in Dubai – 509 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het bezoek van de minister-president aan Dubai en de Vlaamse Week op de Expo 2020 – 538 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de uitvoer van onderdelen voor militaire vliegtuigen naar Turkije en de dagvaarding van de ngo's – 534 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de kortgedingprocedure van Vredesactie en Amnesty International tegen de Vlaamse overheid – 539 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het bezoek van de minister-president aan Baskenland en Catalonië – 673 (2021-2022)	16
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het abortusverbod in Polen – 682 (2021-2022)	20
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de verkrachtingsgolf in Nigeria – 694 (2021-2022)	24
VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de migratiecrisis en de oplopende spanningen aan de Pools-Wit-Russische grens – 684 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de sancties tegen Wit-Rusland – 695 (2021-2022)	27

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de deelname van de minister-president aan de Vlaamse Week op de Expo 2020 in Dubai – 509 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het bezoek van de minister-president aan Dubai en de Vlaamse Week op de Expo 2020 – 538 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, van 23 tot 28 oktober hebt u deelgenomen aan de Vlaamse Week op de Expo 2020 in Dubai. De Expo werd wegens de coronacrisis een jaar uitgesteld. Het doel van de missie was het promoten van Vlaanderen op de wereldexpo. In uw kielzog trokken een tiental Vlaamse ondernemers mee. De Verenigde Arabische Emiraten zijn een belangrijke handelspartner voor Vlaanderen. Er wordt jaarlijks immers voor 2,5 miljard euro geëxporteerd naar het Arabische land.

Dit jaar kon men, zoals bij de andere edities van de wereldexpo, een 'Belgisch' – moet ik zeggen – paviljoen bezichtigen. Op de gevel stonden weliswaar Vlaanderen, Wallonië en Brussel vermeld als de regio's bevoegd voor buitenlandse handel. De minister-president verklaarde voor de camera's van de VRT dat hij droomt van een Vlaams paviljoen op de wereldexpo, waarvan akte.

De Verenigde Arabische Emiraten worden, zoals het grootste deel van de islamitische wereld, gekenmerkt door een gebrek aan respect voor de fundamentele mensenrechten. Shariarechtbanken kunnen geseling en steniging opleggen, er is geen vrijheid van meningsuiting en persvrijheid en vrouwen en holebi's hebben duidelijk te vrezen voor hun fysieke integriteit of hun leven wanneer ze niet in de pas lopen. Het VRT-programma Terzake bracht op 25 oktober een reportage waarin beschreven werd hoe Vlaamse ondernemers de facto 'gegijzeld' worden in Dubai in afwachting van een gerechtelijk onderzoek dat vaak enkel gebaseerd is op een mondelinge klacht. Hun paspoort wordt hun dan ontnomen en het wordt hun verboden het land te verlaten. Peter Claes, de Belgische ambassadeur in de Verenigde Arabische Emiraten, liet weten dat er eigenlijk weinig kon worden gedaan aan deze situatie.

Minister-president, hoe werd Vlaanderen concreet in de verf gezet op de wereldexpo? Werd dit door u positief geëvalueerd?

Ontving u reacties vanuit de ondernemerswereld na het bezoek? Zo ja, welke?

Zijn er volgens u wat het in de kijker zetten van Vlaanderen betreft werkpunten voor een volgende wereldexpo? Zo ja, welke? Dat is een belangrijke vraag, gezien eerdere uitlatingen van u deze week.

Bent u bereid stappen te ondernemen om de droom van een Vlaams paviljoen tegen de volgende universele wereldexpo in 2025 te verwezenlijken? Indien ja, wat zult u doen? Indien nee, waarom zou u dat niet doen?

Werden er in Dubai overeenkomsten afgesloten door u? Indien ja, dewelke?

Ten slotte heb ik een gelaagde vraag. Op de agenda stond naast het bezoeken van de Expo-site ook een bezoek aan het stadsbestuur van Dubai en enkele 'high-level' politieke contacten op de agenda. Welke 'high level' politieke contacten had u in Dubai? Wat werd er precies besproken? Werde de problematiek die ik daarnet heb geschetst van de 'gegijzelde' Vlamingen ook door u aangekaart? Zo ja, wat was de reactie? Zo niet, waarom niet en plant u dit nog te doen?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister-president, ik zal niet alles herhalen, maar ik zal mij beperken tot de specifieke vragen die ik heb. Dinsdag tijdens de begrotingsbesprekingen had u het er ook al over. U deed daar een opmerkelijke uitspraak. Ik heb dus een aantal vragen over uw bezoek aan die Wereldexpo.

Minister-president, kunt u meer duiding geven bij dat bezoek? Welke contacten hebt u gehad en wat werd er precies besproken?

Hoe evalueert u de Vlaamse Week op de wereldexpo in Dubai? Welke opvolging voorziet Flanders Investment & Trade (FIT) nog na afloop van de Vlaamse Week?

Hebt u uiteindelijk al meer zicht op de kostprijs van de wereldexpo in Dubai voor Vlaanderen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, voorzitter, ik zal eerst de vraag beantwoorden welke contacten ik heb gehad en wat ik heb gedaan in Dubai. Ik heb een zeer druk en afwisselend programma afgewerkt, met onder meer een bezoek aan de Expo en enkele paviljoenen, om meer precies te zien het paviljoen van het organiserende land, de Emiraten en het paviljoen van Nederland.

Ik was op de opening van de Global Sustainable Technology & Innovation Community-conferentie (G-STIC) – dat is een organisatie van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) in samenwerking met Flanders Investment & Trade (FIT). Ik heb deelgenomen aan een aantal sessies waar onze knowhow werd gepromoot in het kader van de blauwe economie, van gezondheidszorg en van voeding. Ik heb een 'high-level' netwerklunch met potentiële investeerders uit de regio bijgewoond. Ik heb een aantal plaatsbezoeken gedaan bij Vlaamse bedrijven die actief en succesvol zijn in de Verenigde Arabische Emiraten, onder andere het project LaMer van DEME, de plant Waste2Energy van Besix en Soudal dat een joint venture met het lokaal bedrijf Al Muqarram is aangegaan. Er was ook een event om onze paardensector te promoten. Ik heb een bezoek gebracht aan het Louvre in Abu Dhabi met focus op onze Vlaamse kunst. Ik had contact met de algemeen directeur van dat museum om te kijken of we daar Vlaamse werken kunnen exposeren. Ik heb ook een officiële ontmoeting gehad met de lokale overheid van de gemeente Dubai waar ik inzage kreeg in de strategie van het emiraat met betrekking tot toekomstige stadsontwikkeling Dubai 2040 Urban Masterplan. Daarnaast nam ik deel aan diverse netwerkactiviteiten met zowel Vlaamse als lokale bedrijven, ook de Haven van Antwerpen en VOKA Antwerpen waren aanwezig. Ik heb geen politieke contacten gehad met de bewindvoerders in de Emiraten, wel met wat we bij ons de algemeen directeur van de gemeente Dubai zouden kunnen noemen, over hun urbanisatieplannen.

Dan kom ik tot de vragen over het paviljoen zelf en hoe Vlaanderen er concreet in de verf werd gezet en of dat door mij positief werd geëvalueerd.

Wij promoten Vlaanderen als een innovatieve door technologie gedreven toekomstgerichte regio. Ik vind dat we als Vlaanderen doorheen de Expo al bij al goed uit de verf komen. Binnen het paviljoen is er een expliciete Vlaamse

aanwezigheid onder meer via demo's aangeleverd door imec en Flanders Bike Valley. Op de gevel van het paviljoen wordt behalve België voor de eerste keer ooit de deelstaat expliciet vermeld. Maar het zou natuurlijk nog beter zijn indien we in de toekomst over een eigen Vlaams paviljoen zouden beschikken. Een eerste stap hierbij zal zijn om meer inspraak te krijgen bij de invulling van het paviljoen. Daarover straks meer.

Daarnaast hebben we ingezet op de events zoals een grootschalige G-STIC-conferentie dat als hybride event Vlaanderen wereldwijd op de kaart heeft gezet. Hieraan was ook een grootschalig netwerkevenement gekoppeld. Tijdens de Vlaamse Week hebben we ook een creative life-event opgezet. Met Vlaamse technologie hebben we een virtual realitytoepassing ontwikkeld waarbij men kon fietsen op Vlaamse wegen. Mensen werden aangemoedigd via een grote stand net voor het paviljoen om op een fiets op rollen te springen en de toepassing uit te proberen. Ik heb dat zelf ook gedaan en het was een speciale ervaring.

Voorts waren er ook ruim vijftig Vlaamse sprekers, organisaties en bedrijven betrokken bij de invulling van de activiteitenkalender en specifiek bij de Vlaamse Week. Ook online hebben we de Vlaamse deelname in de verf gezet onder meer via een campagne van FIT op sociale media en via de website www.flanders-expodubai.be. Er is ten slotte ook veel marketingmateriaal opgesteld in de huisstijl van Vlaanderen en FIT, wat zorgt voor een duidelijke herkenbaarheid en zichtbaarheid voor Vlaanderen over alle activiteiten heen: banners, uitnodigingen voor de verschillende events, videomateriaal, labels, visuals voor sociale media en ga zo maar door.

Hoe evalueer ik de Vlaamse Week op de wereldexpo in Dubai en welke opvolging voorziet het FIT?

Tijdens de Vlaamse Week zijn we er, naar mijn mening, in geslaagd om te tonen dat Vlaanderen hotspot is van innovatie en knowhow, van cleantech en hightech. Tijdens het gevarieerde programma werd aangetoond dat Vlaanderen meespeelt op wereldvlak op tal van domeinen: nanodrones, baanbrekend onderzoek in de strijd tegen het coronavirus, de pioniersrol van onze Vlaamse havens in de energietransitie enzomeer. De komende maanden zullen tal van ondernemersmissies, gecoördineerd door FIT, nog de revue passeren in Dubai met onder meer focus op voeding, cycling, meubel en design en nog wel weer. Topsprekers uit Vlaanderen staan op de agenda van thematische businessforums die Dubai Chamber op deze Expo organiseert en ook de vele vakbeurzen die in Dubai plaatsvinden bieden traditioneel een uitstekend forum aan Vlaamse ondernemers om hun innovatieve kracht op het internationale toneel te tonen.

Er is gevraagd of ik uit de ondernemerswereld reacties ontving. Uit de eerste reacties van de Vlaamse bedrijven maak ik op dat de Expo in Dubai en de Vlaamse Week in het bijzonder voor velen een relancemoment was om na een lange periode van digitaal ondernemen opnieuw live te kunnen netwerken, zowel onderling als met internationale prospecten.

Voor Vlaanderen zelf was de Vlaamse Week een ideale gelegenheid om onze kennis en innovatie internationaal in de kijker te zetten. Ruim vijftig Vlaamse bedrijven werkten mee aan de bouw en werking van het Belgisch paviljoen en nog eens vijftig andere spelers leverden een concrete bijdrage aan het programma van de Vlaamse Week. Er waren heel wat kritische noten vanuit het bedrijfsleven, die ik straks nog zal toelichten.

Wat zijn de werkpunten voor een volgende expo en ben ik bereid stappen te ondernemen om een Vlaams paviljoen tegen de volgende wereldexpo te verwezenlijken? Vlaanderen stond correct vermeld naast de andere entiteiten op de gevel

van het architecturaal knappe Belgische paviljoen. Over architectuur kan altijd gediscussieerd worden, maar ik vond het wel geslaagd.

Maar wat er in het paviljoen wordt getoond, is ondermaats, oubollig en beantwoordt geenszins aan waar Vlaanderen vandaag voor staat en voor wil staan. In mijn vorige antwoorden heb ik gerefereerd aan de activiteiten die wij hebben ontwikkeld tijdens de Vlaamse Week. Dat zijn eigen initiatieven, eigen sprekers, eigen weet ik veel wat. Daar zijn we er goed in geslaagd om Vlaanderen als een technologie-innovatieve regio te plaatsen. Maar als wij weg zijn, blijft natuurlijk enkel het paviljoen over en hoe Vlaanderen daar gepromoot of voorgesteld wordt. Daar heb ik het nu over. Er moet een goed onderscheid zijn tussen de activiteiten die wij daar hebben georganiseerd tijdens de Vlaamse Week en het paviljoen dat er permanent staat.

Dus, wat in het paviljoen wordt getoond, is ondermaats, oubollig en beantwoordt geenszins aan waar Vlaanderen vandaag voor staat en voor wil staan. Dat zeg ik niet alleen, dat zeggen ook de ondernemers en werkgeversorganisaties die mee waren. En zelfs bedrijven die gesponsord hebben, waren er ook niet over te spreken. In vergelijking met andere landen van gelijke grootte viel de Belgische invulling dus zwaar tegen. En dan hebben we het niet over het restaurant of het dakterras, want dat was wel in orde, maar dat is 'nice to have' maar zeker niet de essentie. Dit moet, wat mij betreft, bij een volgende editie totaal anders. We zullen daarom nagaan of Vlaanderen zich op de volgende wereldexpo beter, meer toekomstgericht en autonomer kan presenteren. We zullen onderzoeken hoe dat kan en tegen welke voorwaarden.

Het voorbeeld van de Duitse deelstaat Baden-Württemberg, die daar met een eigen paviljoen staat, kan inspirerend werken. Ik heb ondertussen begrepen dat dat wel kan voor 'Länder' van Duitsland en deelstaten van België, maar dat de federale overheid daar dan mee akkoord moet gaan. Dat is het reglement in het kader van wereldexpo's. Ik heb deze week opdracht gegeven aan onze administratie om deze sporen te verkennen en voorstellen te doen. Ik zal dit verder laten opnemen binnen de schoot van het beheerscomité. Zelfs als we niet anders kunnen dan in een Belgisch paviljoen... Ik ben deze week ook naar Barcelona gegaan naar de Smart City Expo en dat was wel een goed voorbeeld van hoe je onder een Belgische chapeau Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen kunt positioneren. Het is dus zeker mogelijk.

Tijdens de Vlaamse Week werden geen concrete overeenkomsten afgesloten, maar ik ben ervan overtuigd dat we er de basis hebben gelegd voor heel wat toekomstige overeenkomsten. De Vlaamse Week vormde nog maar het begin van onze Vlaamse aanwezigheid op de Expo in Dubai.

Het enige politieke contact dat ik heb gehad, was een ontmoeting met de CEO van Dubai Municipality, zoals ik daarstraks al vermeldde. Ik kreeg meer duiding over het strategisch plan Dubai 2040. Dit plan behelst diverse aspecten gelinkt aan de uitbouw van Dubai in de komende decennia. Het werd duidelijk dat ook hier Vlaamse bedrijven zeker een rol kunnen spelen. Om u een idee te geven: ze plannen ongeveer een verdubbeling van het aantal inwoners tussen nu en 2040. Wat betreft de inwoners daar, weet u dat er maar 10 procent 'Emirati' wonen. De rest komt van over de hele wereld. U komt er Indiërs tegen, Pakistani, Chinezen, maar ze plannen dus een nog quasi verdubbeling tegen 2040, idem voor hotelinfrastructuur, idem voor bedrijven. Er is dus zeker veel werk.

Dan kom ik tot de problematiek van de gegijzelde Vlamingen. De insteek van en de contacten tijdens mijn bezoek aan de werelddtentoonstelling waren eigenlijk allemaal economisch. De problematiek waarnaar u verwijst, kwam dan ook niet rechtstreeks aan bod. Ik heb dat wel besproken met de ambassadeur, Peter Claes.

Ook had ik reeds voor mijn vertrek de problematiek aangekaart bij bevoegd minister Sophie Wilmès en de minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Arabische Emiraten. Het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken (DKBUZA) stond daarover in contact met de ambassade in Brussel. Ik heb ginds dus geen contacten gehad met de overheid van de Emiraten.

Wat de uiteindelijke kostprijs betreft, werd tot op heden nog geen concreet voorstel van de Federale Regering ontvangen in verband met de potentiële meerkosten. Het aandeel van Vlaanderen in de kostprijs van de deelname aan de wereldtentoonstelling Expo Dubai 2020 blijft bijgevolg 2.310.000 euro.

Ik denk dat dit gewoonweg veel beter moet, want dit was echt niet goed genoeg. De Vlaamse Week was wel goed. Ik denk dat FIT en onze mensen ginds echt wel goed werk geleverd hebben om dat allemaal te organiseren en dat de doelstelling bereikt werd. Maar wat het paviljoen zelf en de Vlaamse aanwezigheid daar betreft, denk ik dat we heel wat beters aan de wereld te bieden hebben dan wat daar te zien was. Ik zal er een punt van maken om dat zelf op te volgen voor Osaka 2025. De expo zelf zal tijdens de volgende legislatuur plaatsvinden, maar die moet natuurlijk nu voorbereid worden. We gaan dat dus een heel pak beter moeten doen, want anders is het absoluut zijn geld niet waard.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Dank voor het uitgebreide antwoord, minister-president. Ik wil beginnen met het punt van die gegijzelde zakenmensen. Ik begrijp dat u geen contacten gehad hebt in de Verenigde Arabische Emiraten met de politiek verantwoordelijken, dat u enkel economische contacten had. Ik ben wel al tevreden dat u ondertussen stappen hebt gezet, onder andere via minister Wilmès, om die problematiek aan te kaarten. Ik hoor dat dit in de toekomst verder opgevolgd zal worden. Het is namelijk niet omdat de wereldexpo nu gedaan is, dat we dat achter ons moeten laten. Ik heb er vertrouwen in dat u dit verder zult opvolgen. Wij zullen u hierover in de toekomst verder bevragen om te zien of er hiervoor oplossingen werden verkregen.

Wat uw ontevredenheid betreft over de presentatie van Vlaanderen: u hebt dat inderdaad tijdens de budgetbesprekingen al naar voren gebracht. Dat was mij opgevallen, maar mijn vraag was toen al ingediend en ik wilde het toch wel aankaarten. Wat ik niet goed begrijp, is het volgende. U stelt – wellicht terecht, want ik heb het natuurlijk niet gezien – dat het ondermaats was, oubollig en dat het geenszins beantwoordde aan datgene waar Vlaanderen voor staat. Dat is toch wel ernstig, om zulke zaken te laten optekenen. Niet alleen u doet dat. U verwijst naar heel veel mensen die hetzelfde naar voren hebben gebracht. Dan vraag ik me toch af hoe dit kan. Wordt Vlaanderen dan helemaal niet betrokken bij het opzetten van die stand? Ik zou er toch van uitgaan dat, als Vlaanderen naar zo'n wereldexpo gaat, het op zijn minst gecontacteerd wordt bij het opzetten van die stand, bij de presentatie van Vlaanderen. Zijn er contacten geweest met uw administratie? Zijn er contacten geweest met FIT? Dat lijken me toch voor de hand liggende zaken wanneer men naar een wereldexpo trekt. Als dan achteraf moeten worden vastgesteld dat het ondermaats en oubollig is en geenszins presenteert waar Vlaanderen voor staat, dan stel ik me toch serieuze vragen bij de voorbereiding. Dus als het beter moet, dan moet die voorbereiding zeker ook beter. Ik ben alvast blij dat u op tafel klopt. Maar ik kan helemaal niet begrijpen dat dit kunnen gebeuren is.

Wat het opzetten betreft van een aparte Vlaamse stand op de wereldexpo van Osaka 2025, ben ik blij dat u zich daartoe wilt engageren.

U haalt terecht ook het voorbeeld aan van Baden-Württemberg dat daar met een aparte stand stond. Maar wij moeten het akkoord van de federale overheid hebben

om daar met een aparte stand te staan. Daar zit de angel. Zo'n akkoord verkrijgen zal allesbehalve gemakkelijk zijn. Een deelstaat als Vlaanderen die verantwoordelijk is voor meer dan 80 en zelfs 85 procent van de export, is het aan zichzelf verplicht om stevig op de tafel te kloppen en niet aan de federale overheid om toestemming te vragen, maar te eisen om een aparte stand te hebben.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): *(Slechte geluidskwaliteit)*

Inderdaad, minister-president, u spreekt zich zeer fel uit over de Expo: 'ondermaats, oubollig' en het voldeed niet aan de verwachtingen, het viel zwaar tegen, en nu tijdens de begrotingsbespreking opnieuw. Het lijkt me vrij duidelijk dat er serieuze bezorgdheden zijn over de manier waarop we die expo's aanpakken. Ik heb het over het huidige samenwerkingsmodel voor de deelname van ons land aan zulke expo's via Belexpo.

Het heeft een beetje een trieste geschiedenis. Die teleurstelling werd al vroeger uitgesproken. Het ging toen over gebrek aan transparantie en aan financiële opvolging. In Milaan 2017 waren er ook problemen en bezorgdheden vanuit Vlaanderen.

Collega Deckmyn verwees er al naar, Vlaanderen is goed voor 81 procent van de in- en export van dit land, dat zijn cijfers van 2020. Als de hoofdaandeelhouder van een privébedrijf 81 procent van de aandelen in handen heeft, en zeer ontevreden is, is het logisch dat er verandering in moet komen. Belexpo moet dringend aan zelfreflectie doen. Vlaanderen moet goed nadenken over hoe het dit in de toekomst ziet.

U verwijst naar het denkspoor om het zelf te doen. Dat lijkt me een goede piste. Ik ben tevreden dat u in die richting denkt.

Ik heb een bijkomende vraag. U verwees naar de stemmen van de ondernemers. Hebt u zicht op de evaluatie van FIT van de Expo? Er is de Vlaamse Week en het paviljoen. Het lijkt me interessant om te weten hoe zij kijken naar die federale samenwerking. Het lijkt me geen slecht idee om FIT eens uit te nodigen in de commissie om daar een antwoord op te krijgen. Is hun aanvoelen hetzelfde? Sluiten ze zich aan bij u en de ondernemers? Dat is belangrijk om te weten.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister-president, uw bewoordingen over de aanpak van de Expo voor Vlaanderen prikkelen de nieuwsgierigheid. U hebt het zelf kunnen vaststellen.

Ik heb vooraf vragen gesteld over de situatie van de arbeids- en mensenrechten in Dubai. U hebt niet met politieke vertegenwoordigers gesproken. Dat hebt u daar dan uiteraard niet kunnen aankaarten. Is dat in de gesprekken met bedrijfsleiders aan bod gekomen? Hoe staan zij tegenover de evolutie van arbeidsrechten en faire arbeidsvoorwaarden in Dubai? U gaf aan in uw antwoord vooraf dat de Expo de blik van de wereld op Dubai zou richten, en dat dit positieve evoluties zou kunnen bevorderen. Is de discussie met de ondernemers ook daarover gegaan? Hebt u daar informatie of inzichten van de ondernemers over gekregen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Op de eerste vraag: ja, wij zijn daarbij betrokken, FIT is daarbij betrokken. Inzake dat Belexpo-gedoe: zoals in veel van die dingen, moet een vergelijking worden gevonden tussen alle delen van dit land.

Uiteindelijk is het de federale overheid die daarin de knopen doorhakt. We kunnen niet zeggen dat we er niet bij betrokken waren.

Ik moet eerlijk zeggen: voor ik het zelf gezien had wist ik ook niet dat het maar dat was. Dat is dus zeker ook een verbeterpunt, dat ik dat van dichterbij moet volgen. Nu, de grond daarvoor is natuurlijk al veel eerder gelegd, die is niet deze legislatuur gelegd.

Er was de vraag om dat zelf te doen. Ik ga daar ook heel eerlijk in zijn. Het zou beter zijn als we dat zelf doen, maar gezien de huidige structuur – en die zal voor 2024 niet wijzigen – is de kans heel klein dat we dat daar zelf kunnen gaan doen. Dit in tegenstelling tot Duitsland, dat die toestemming wel aan Baden-Württemberg gegeven heeft. Maar in de huidige constellatie denk ik dat de kans inderdaad klein is dat de federale overheid dat toelaat.

Maar – en dat is wat ik in mijn antwoord daarnet ook gezegd heb – zelfs onder zo'n 'federale paraplu' is er toch veel beter werk mogelijk dan wat we nu gedaan hebben. Ik herhaal het, ik verwijs naar de stand die we gehad hebben in Barcelona op de Smart City Expo. Dat was zeker en vast aanvaardbaar, dat was eigenlijk goed. Maar daar moet aan gewerkt worden.

Het is geen enkel probleem om FIT ook eens die evaluatie in de commissie te laten maken. U weet dat ik daar zeer open in ben.

Mijnheer Aerts, ik heb veel gesprekken gehad met de Vlaamse bedrijfsleiders daar, die zelf ook vestigingen in Dubai hebben. En die zeggen wel dat het contrast groot is tussen lokale werkgevers en de Vlaamse ondernemers. De Vlaamse ondernemers houden zich allemaal aan de afspraken van de International Labour Organization (ILO). Ik heb met Aertssen gesproken, met Besix, met Deme. Dat zijn allemaal bedrijven die daar heel grote zaken doen, en die houden zich natuurlijk allemaal aan de afspraken van ILO, wat dus maakt dat zij in hun aanbestedingen ook vaak duurder zijn naar de overheid dan de lokale spelers. Maar wat interessant is om vast te stellen – dat hebben zowel Besix als Deme mij toch gezegd – is dat zij vaak in eerste instantie de zaak verliezen vanwege de kostprijs. Maar zodra de werken gestart zijn blijkt vaak dat de lokale aannemer het niet aankan, vanwege de techniciteit van de werken, en dan worden zij erbij geroepen om de zaak op te lossen, bij wijze van spreken. En dan is de kostprijs van minder tel dan in de initiële aanbesteding. Maar onze Vlaamse ondernemers houden zich daar aan de ILO-afspraken, en proberen daar ook om een voorbeeldfunctie te hebben. Ze tonen dat dat wel lukt, ook met respect voor de arbeidsvoorwaarden voor de werknemers.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, u stelt dat Vlaanderen en FIT betrokken zijn bij de voorbereidingen van de Wereldexpo. Maar toch loopt het mis. De reden? Er moet een vergelijk gevonden worden tussen de diverse Belgische componenten binnen die Belgische structuren. En dus botsen we nog maar eens tegen de Belgische muur. Hier wordt helaas nog maar eens bewezen dat de Belgische constructie rot is tot op het bot.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik denk dat de collega mijn conclusie net gemaakt heeft. Maar ik sluit me daar helaas bij aan. Ik heb een virtueel bezoek gebracht aan het paviljoen van Baden-Württemberg – ik kon uiteraard niet fysiek langsgaan – en dat was echt om jaloers op te zijn. Ik denk dat er ook maar één conclusie is: ofwel laten we hier als Vlaanderen ons gewicht gelden in de voorbereiding op de

volgende expo van 2025, ofwel moeten we het inderdaad gewoon zelf doen. Bedankt.

De voorzitter: De suggestie om FIT uit te nodigen nemen we mee naar de regeling der werkzaamheden. U weet dat FIT sowieso één keer per jaar ook zijn jaarrekening komt toelichten. Ofwel combineren we dat, maar als jullie verkiezen om dat vroeger te doen, dan kan dat uiteraard ook. We gaan daar later verder op in.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de uitvoer van onderdelen voor militaire vliegtuigen naar Turkije en de dagvaarding van de ngo's
– 534 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de kortgedingprocedure van Vredesactie en Amnesty International tegen de Vlaamse overheid
– 539 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Enkele ngo's kondigden aan dat zij de Vlaamse Regering voor de rechter dagen vanwege de exportvergunningen van Vlaamse onderdelen voor militaire vliegtuigen voor Turkije. Ik kaartte deze problematiek al eerder aan via een schriftelijke vraag. Op 27 oktober 2020 vroeg ik immers naar Vlaams geproduceerde onderdelen die uiteindelijk worden gebruikt in A400M's. Dat zijn militaire transportvliegtuigen die in Spanje worden geassembleerd. Deze vliegtuigen zijn bestemd voor onder andere Turkije. Turkije gebruikt ze vervolgens om wapens te leveren aan lokale groepen en om extremistische rebellen vanuit Syrië over te laten vliegen naar andere conflictgebieden. Ook is Turkije betrokken in conflicten in onder andere Libië. Wapenembargo's zouden ook hier geschonden zijn wegens wapenleveringen aan dit land vanuit Turkije.

In uw antwoord op mijn schriftelijke vraag, zei u het volgende: "Eerst en vooral, er is momenteel geen sprake van rechtstreekse uitvoer van defensiegerelateerde producten naar Turkije, ook niet van onderdelen voor de Turkse A400M-vliegtuigen. Dergelijke uitvoer zou ik momenteel ook niet goedkeuren, in lijn met mijn voornemen om tot nader order, en waar mogelijk op de wettelijk voorziene gronden, alle aanvragen voor de uit- en doorvoer van defensiegerelateerde producten naar Turkije te weigeren." Daarnaast stelt u wel dat er Vlaamse bedrijven zijn die zogezegd niet-essentiële onderdelen produceren, die uiteindelijk ook kunnen terechtkomen in die A400M's. Op zulke onderdelen zouden volgens u geen beperkingen zijn opgelegd, dit vanwege de toepassing van het Wapenhandelsbesluit.

Tegenover NAVO-lidstaten, dus ook bepaalde landen die zich buiten de EU bevinden, gelden soepelere regels in het Vlaamse Wapenhandeldecreet, dus ook ten aanzien van Turkije. Maar het decreet zegt wel dat een vergunning geweigerd wordt, ongeacht de eindgebruiker, als er een duidelijk risico bestaat dat de goederen of technologie in kwestie gebruikt zouden worden bij het begaan van ernstige schendingen van de mensenrechten, van het internationaal humanitair recht of voor het vergemakkelijken of in de hand werken daarvan.

Vlaanderen verleent vergunningen aan onder meer ASCO Industries en SABCA Limburg, die onderdelen produceren voor deze A400M's, in de wetenschap dat deze A400M's gebruikt worden in conflicten in landen zoals Syrië en Libië, waar onder andere wapenembargo's tegen lopen.

Minister, hebt u kennisgenomen van de dagvaarding door de ngo's wegens deze materie? Welke positie zal de Vlaamse Regering innemen in het kader van deze dagvaarding? Welke maatregelen zal de Vlaamse Regering nemen inzake de uitvoer van zogezegd niet-essentiële onderdelen naar Turkije die uiteindelijk wel gebruikt worden in militaire vliegtuigen, rekening houdend met onder andere de schending van de wapenembargo's en uiteindelijk ook het vergemakkelijken of in de hand werken van schending van de mensenrechten?

Het decreet spreekt langs de ene kant over 'niet-essentiële onderdelen', die niet onderworpen zijn aan beperkingen, maar langs de andere kant spreekt men over het voorkomen van het begaan van schendingen van mensenrechten, het internationaal humanitair recht of het vergemakkelijken of in de hand werken daarvan. In welke mate past u beide passages uit het decreet toe?

Hoe wilt u de dubbelzinnigheid rond deze passages wegnemen, zodat beide passages niet willekeurig of afwisselend toegepast worden, dit in het nadeel van het respecteren van mensenrechten?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Voorzitter, minister-president, collega Lambrecht, de discussie over de leveringen is niet nieuw en werd al meermaals in deze commissie aangekaart. De minister-president heeft het standpunt van de Vlaamse Regering hier al duidelijk verdedigd. Ook het standpunt van onze fractie rond het verstrengen van de regels inzake de controle op eindgebruik is intussen heel duidelijk. Om het economische level playing field te behouden en een waterbed-effect binnen de EU uit te sluiten, moeten we op Europees niveau, binnen de Working Party on Conventional Arms Exports (COARM), een consensus zoeken om échte veranderingen te verwezenlijken inzake eindgebruik; anders blijft het in dit dossier bij symboolpolitiek.

Minister-president, kunt u een stand van zaken geven over de kortgedingprocedure van de ngo's? Welke argumenten halen de ngo's aan om hun gelijk te halen? Zijn die volgens u terecht?

Hoe analyseert u de evolutie binnen de COARM naar een meer stringent kader rond de controle op eindgebruik? Hoe nemen we als Vlaanderen ook hier de voortrekkersrol op inzake de controle op wapenexport?

Ziet u nog een toekomst voor de deelname van Vlaanderen aan intergouvernementele samenwerkingsprogramma's zoals het transportvliegtuig A400M? Welke impact heeft een Vlaamse niet-deelname aan dergelijke samenwerkingsprogramma's op de hoogtechnologische sectoren in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, uw vragen over de dagvaarding zal ik samen beantwoorden. Ik heb inderdaad kennisgenomen van de dagvaarding. De behandeling van de zaak is ondertussen uitgesteld tot een nader te bepalen datum. De argumenten in de dagvaarding liggen in lijn met de argumenten in de brief die ik eerder ontving en die ook werd gepubliceerd op de website van Vredesactie vzw.

Zoals u beiden in uw vragen aanhaalt, gaat het hier over een problematiek die niet nieuw is en waarover ik het standpunt van de Vlaamse Regering al verschillende

keren duidelijk heb toegelicht, zowel in deze commissie als in mijn antwoorden op schriftelijke vragen, waaronder schriftelijke vraag 11 van collega Aerts. Dat standpunt blijft ongewijzigd en zal ook deel uitmaken van onze argumentatie in de hangende procedure. Daarbij moet het wel duidelijk zijn dat een debat voor een rechter niet hetzelfde is als een debat in deze commissie. Met het oog op het debat voor de rechter zullen ook zuiver juridisch-technische en/of procedurele argumenten bekeken worden.

Dan kom ik tot de derde vraag, welke maatregelen we zullen nemen inzake de uitvoer van zogezegde niet-essentiële onderdelen. Hier kan ik ook kort zijn, omdat ik over uitvoer van alle defensiegerelateerde producten naar Turkije altijd heel duidelijk ben geweest: ik blijf bij mijn voornemen om tot nader order alle aanvragen voor dergelijke uitvoer te weigeren. Er zijn momenteel weliswaar geen vergunningsaanvragen daarvoor hangende.

En dan kom ik tot het decretale aspect, de vermeende dubbelzinnigheid die daarin zou zitten. Mevrouw Lambrechts, ik ben het niet met u eens dat er hier sprake is van dubbelzinnigheid, noch in de regelgeving, noch in het beleid. Ik heb altijd benadrukt dat componentenleveringen voor integratie een bijzondere problematiek vormen, zeker als die passen in een intergouvernementeel samenwerkingsprogramma waarin België een deelnemende staat is en/of wanneer het gaat over niet-essentiële onderdelen die geleverd worden aan andere toeleveranciers en niet ontwikkeld of geleverd worden voor specifieke eindgebruikers.

Die specificiteit is ook gereflecteerd in de Europese regelgeving, in onze eigen regels en soms ook in afspraken in het kader van samenwerkingsprogramma's. Die leven wij na, en dat betekent in sommige gevallen dat de controle op de uiteindelijke uitvoer van de afgewerkte systemen volledig in partnerlanden moet gebeuren, die natuurlijk zelf ook rekening moeten houden met geldende wapenembargo's en gemeenschappelijke exportcriteria. Dat benadrukken we in deze context omtrent Turkije ook bij elke gelegenheid.

Hoe ik de evolutie binnen de COARM analyseer? In de COARM-werkgroep focust de discussie momenteel vooral op de zeggenschap over het eindgebruik van wapensystemen die verschillende EU-lidstaten samen ontwikkeld hebben. Daartoe is een informele focusgroep opgericht die zal discussiëren over de controle bij de uiteindelijke uitvoer van de afgewerkte systemen naar derde landen. Mijn diensten maken daar dan ook deel van uit. Ook in de werkgroep van de Europese Commissie over de toepassing van richtlijn 2009/43 omtrent intra-EU-overbrenging van militaire goederen wordt gediscussieerd over de controle bij grensoverschrijdende projecten.

Beide discussies hebben vooral te maken met de verdere operationalisering van het Europees Defensiefonds, dat door financiering van defensiegerelateerd onderzoek en ontwikkeling en cofinanciering van de ontwikkeling van producten grensoverschrijdende samenwerking tussen defensiebedrijven binnen de EU wil bevorderen. De focus in de discussies ligt daardoor in de eerste plaats op het faciliteren van transacties die kaderen binnen projecten die vanuit het Defensiefonds gefinancierd worden. Dat sluit ook aan bij de beleidsprioriteit achter die richtlijn: het vergemakkelijken van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van ontwikkeling en productie van defensietechnologie.

Ik ben op die discussies begin dit jaar ook al eens ingegaan in mijn antwoord op een vraag van collega Rzoska. Dat was de vraag om uitleg nummer 1357. Ik had het toen over de tendens in andere lidstaten met te verwijzen naar het bilateraal akkoord dat Frankrijk en Duitsland al in 2019 over exportcontrole hebben gesloten en dat vorig jaar in Nederland veel aandacht kreeg. Dat akkoord gaat expliciet in op de rol van de staat van waaruit onderdelen met een beperkt aandeel in een

gezamenlijk systeem overgebracht worden en werkt met een de-minimisbeginsel om te regelen wanneer die staat inspraak kan hebben in de uiteindelijke uitvoer van de afgewerkte systemen.

De discussies in deze werkgroepen zijn pas gestart. Het is dus moeilijk om daar al een inschatting van te maken, ook omtrent de vraag of enige coördinatie daadwerkelijk mogelijk zal zijn. Mijn diensten zullen daar natuurlijk wel problematieken zoals met het A400M-programma aankaarten als illustratie voor de nood aan een correcte en coherente toepassing van de gemeenschappelijke exportcriteria.

We beschouwen die discussies in die zin ook als een opportuniteit om te pleiten voor meer informatie-uitwisseling en discussie tussen partnerlanden over dergelijke transacties. Ik moet daar natuurlijk wel bij zeggen dat in samenwerkingsprogramma's zoals die waarover we het hier hebben, afspraken over mogelijke eindgebruikers vaak al in de initiële onderhandelingen tussen partnerlanden worden gemaakt. Dat blijft voor ons ook een aandachtspunt.

De deelname van Vlaanderen aan intergouvernementele samenwerkingsprogramma's is eerst en vooral geen keuze die Vlaanderen op zich maakt. We zijn tot nader order nog altijd niet bevoegd voor Defensie. België blijft in die zin ook een lidstaat van de Organisation for Joint Armament Co-operation (OCCAR), waaronder ook het A400M-programma ressorteert.

In programma's waaraan België effectief deelneemt, is het wel een evidentie dat ook Vlaamse bedrijven blijvend worden betrokken. In die zin wijs ik er ook op dat er in de richtlijn over Vlaamse innovatiesteun voor onderzoeks- en innovatieprojecten met mogelijke militaire toepassingen juist bijzondere aandacht is voor onderzoeksprojecten die vallen binnen Europese programma's zoals het Europees Defensiefonds, federale militaire programma's en internationale defensieprogramma's met ons land als financierend partner. De verwijzing naar het Europees Defensiefonds toont ook aan dat we ons met niet-deelname aan dergelijke programma's buiten het Europees beleid zouden plaatsen.

Als u dan vraagt wat de impact van niet-deelname op de Vlaamse industrie zou zijn, dan wijs ik u ten eerste op de economische en financiële implicaties die maken dat we op termijn niet meer zullen kunnen spreken over een Vlaamse defensiegerelateerde industrie. Daarnaast is deelname aan dergelijke programma's voor de hoogtechnologische sector bijvoorbeeld ook belangrijk om aan de top te blijven in onderzoek en ontwikkeling en om Vlaams toptalent in bijvoorbeeld ruimte- en luchtvaart te kunnen aantrekken en behouden.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister-president, het zal u niet verbazen dat we hier lijnrecht tegenover elkaar blijven staan. Wat de uitvoer van defensiegerelateerd materiaal naar Turkije betreft, zegt u dat u dat in het verleden altijd hebt geweigerd. Het is nochtans zeer duidelijk dat het om defensiegerelateerd materiaal gaat. U blijft zeggen van niet, maar het gaat hier over componenten. Het gaat niet over het eerste het beste, het gaat over zaken waardoor de vleugels aan een vliegtuig niet zouden kunnen worden geassembleerd. Dan kan het vliegtuig ook niet vliegen. Ik vind dat redelijk essentieel.

U zegt ook dat er meer informatie-uitwisseling nodig is met de partnerlanden en dat u daar open voor staat, maar ik denk dat alles hier zeer duidelijk is. Datgene waarover wij het hier hebben, is echt wel defensiegerelateerd materiaal, en daar kunt u zeer veel aan doen. U kunt onder andere beperkingen opleggen in de vergunningen en duidelijk vermelden naar welke landen er niet mag worden uitgevoerd. In dit concrete geval is dat zeker Turkije, dat via Spanje en ons land die onderdelen krijgt, om dan te eindigen in Syrië. De Europese richtlijnen moeten

worden gevolgd, maar er staat heel duidelijk dat dit niet het geval is wanneer het gaat over het schenden van mensenrechten. Het EU-charter van mensenrechten wordt hier niet gevolgd als u dat toelaat.

Daarnaast staat in het Wapendecreet heel duidelijk een passage die aangeeft dat de mensenrechten moeten worden gerespecteerd en dat het niet mag gaan over producten die bijdragen tot de schending van de mensenrechten. U kunt dus zeker zorgen dat dergelijke uitvoer vanuit Vlaanderen stopt. Ik wil benadrukken dat het hier niet gaat over dwaze prullen die worden geleverd, het gaat echt over onderdelen van de vleugels, en zonder de vleugels kan dat vliegtuig niet vliegen. Het geeft de Turkse luchtmacht eigenlijk de mogelijkheid om aan Syrië te leveren en daar dingen te gaan doen waarvan bewezen is dat ze de mensenrechten schenden. Ik zal dit dus blijven aanklagen.

U hebt een punt wanneer u zegt dat we onze industrie moeten beschermen wanneer het gaat over hoogtechnologische uitvindingen, omdat we aan de top moeten blijven. Ik ben het er zeker mee eens dat we aan de top moeten blijven voor hoogtechnologie, maar niet wanneer het is om, via het doorgeefluik Spanje, in Turkije, Syrië of Libië te geraken waar de mensenrechten heel ernstig worden geschonden. Ik ben heel benieuwd naar de uitspraak die zal volgen en ik ben helemaal niet overtuigd dat het hier gaat om niet-defensiegerelateerd materiaal.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Voorzitter, minister-president, uw antwoord is duidelijk en rechtlijnig. De discussie is hier inderdaad al vaker gevoerd. U houdt een consequente lijn aan, een zeer terechte consequente lijn.

Vlaanderen in dezen dagvaarden lijkt mij dan ook een absoluut verkeerde en contraproductieve aanpak. Als we iets willen veranderen aan de controle op eindgebruik, dan zullen we dat moeten doen op Europees niveau. Ik vond de gedachtewisseling met het Vlaams Vredesinstituut en de Dienst Controle Strategische Goederen van vorige week zeer verhelderend. Er werd opnieuw bevestigd dat Vlaanderen Europees reeds het voortouw neemt en dat het wettelijke kader op basis waarvan we handelen een van de meest strikte in Europa is.

Die ngo's doen nu alsof het probleem zich vooral in Vlaanderen afspeelt en alsof, wanneer deze onderdelen hier niet meer zouden worden uitgevoerd, het probleem zou zijn opgelost. Dat is uiteraard een volledig foute analyse. Want het enige effect dat we daarmee zullen ressorteren, is dat we onze jobs in die hoogtechnologische luchtvaartsector op de tocht zullen zetten.

Dit debat is dan ook een fundamenteel debat. Het betreft immers het voortbestaan van onze hoogtechnologische luchtvaartindustrie. Met het contract om de A400M mee te gaan vervaardigen binnen de NAVO kunnen we heel wat jobs verzekeren in Vlaanderen. Mevrouw Lambrecht, ook uw partij was daar toen heel tevreden mee. Ik heb nog tussenkomsten gelezen van uw partijgenoten van destijds die pleitten voor een actieve participatie van Vlaanderen in dat project. Ik ben het er dan ook mee eens dat we aan het begin van projecten zoals deze inderdaad afspraken maken rond eindgebruik, maar nu, zo ver in de procedure, geldt natuurlijk gewoon 'pacta sunt servanda'.

Het is hier dan ook geen Vlaams, maar een Turks probleem. Dan was het uiteraard een heel ander debat, waarin we anders ook wel wat duidelijkere standpunten zouden kunnen innemen.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, minister-president, collega's, in mei 2020 heeft het Europees Parlement een uitgebreid rapport gepubliceerd getiteld 'Aanbevelingen voor een transparant en gedetailleerd rapportagesysteem over wapenuitvoer binnen de EU en naar derde landen.' Dit rapport kijkt ook naar de individuele lidstaten. Voor België kijkt het enkel naar de transparantie van Vlaanderen, over Wallonië vinden we niet meteen iets terug.

Het lijkt mij dan ook belangrijk om werk te maken van een duidelijker Europees jaarverslag over wapenexportcontrole, dat op een gebruiksvriendelijke manier de gegevens visualiseert van elke lidstaat, maar ook van elke bevoegde regio. We zitten nu eenmaal in de situatie dat hier de regio's bevoegd zijn voor deze materie. Het kan niet zijn dat bepaalde regio's zoals Vlaanderen wel transparant rapporteren, waarnaar er dan wel met de politieke vinger wordt gewezen, en bepaalde regio's helemaal niet. Het rapport van het Europees Parlement is hier een heel duidelijk voorbeeld van. De lidstaten en regio's die transparant zijn, worden wél onder de loep genomen. Misschien is het pertinenter en zelfs meer aangewezen om de landen en regio's onder de loep te nemen die heel weinig of geen transparantie verlenen in het dossier.

Minister-president, hebt u kennis van dit rapport? Zo ja, wat is uw mening daarover? Welke stappen moeten er volgens u op Europees niveau nog concreet worden ondernomen om deze lacunes te dichten? Kunt u de werkzaamheden binnen de huidige COARM toelichten? Welke dossiers liggen momenteel op tafel?

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister-president, dank u wel voor uw uitvoerig antwoord op mijn schriftelijke vraag daarover. Ik ga in op deze antwoorden vandaag, maar bouw daar ook op voort. U stelt dat de richtlijn 2009/43 aanmaant om geen uitvoerbeperkingen op te leggen voor zogenaamde niet-essentiële onderdelen. Maar diezelfde richtlijn maant ook aan om geen exportvergunningen af te leveren wanneer er een problematisch eindgebruik is. In die zin volg ik het pleidooi van collega Lambrecht dat het mogelijk is om ook in die contracten voor de problematische bestemmingen uitzonderingen te voorzien en die vergunningen niet te geven. We mogen daar een sterke streep in het zand trekken indien we een voorbeeldrol willen spelen. En Vlaanderen speelt die al op het vlak van transparantie, dat gaf ook de heer Tommelein aan. Maar dan moeten we proberen dat ook in die uitvoering te blijven doen en niet alle verantwoordelijkheid bij de laatste lidstaat te leggen die de uiteindelijke uitvoervergunning geeft. Want dat zijn dan meestal zeer grote contracten, en dan loopt het al wel eens mis, zoals duidelijk blijkt uit deze A400M naar Turkije.

Dus ja, wij blijven met Groen toch voorstander om hier strenger in op te treden en dat te blijven opnemen. Zeker in toekomstige contracten – daar ben ik het volledig met u eens – zouden we een voorwaardelijke wijze moeten kunnen inschrijven dat wanneer een situatie in een land verandert, ook de leveringen of de bereidheid om te leveren kunnen veranderen. Dat lijkt mij belangrijk.

Ik had nog één concrete vraag rond defensie. U verwijst naar het militair samenwerkingsakkoord, maar ik vroeg me af in welke mate zo'n militair samenwerkingsakkoord – in dit geval de minister van Defensie – onze Vlaamse regeling rond wapenuitvoer kan overrulen. Als een samenwerkingsakkoord wordt gesloten op federaal vlak en als daardoor onze Vlaamse wetgeving wordt uitgesloten, dan is dat wel problematisch. Ik vroeg me af welke de regels daarrond zijn.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Tommelein, ik deel uw inzichten. Transparantie is goed maar maakt ook kwetsbaar. Ik druk me beter uit: hoe meer

transparantie je geeft, hoe meer vragen dat meestal oproept. Maar dat is zeker geen pleidooi om die transparantie op te geven, maar wel eerder een oproep naar andere gewesten in dit land om toch ook die transparantie op te nemen.

Wat de concrete dossiers betreft: ik zal die laten ophijzen, voorzitter, en aan het verslag laten toevoegen.

Mijnheer Aerts, wij zitten niet in een systeem van 'Bundesrecht bricht Landesrecht'. Dat is bij ons niet het geval. Federaal kan men onze decreten niet overrulen, dat bestaat niet.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het slotwoord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister-president, ik zoek altijd naar iets waarmee ik akkoord kan gaan. Op één vlak ga ik akkoord, namelijk dat transparantie goed is en dat, als je transparantie hanteert, er ook meer vragen komen. En dat is goed, want het is de bedoeling van transparantie dat er vragen komen, maar het mag geen pleidooi worden om te zeggen dat de anderen niet transparant genoeg zijn en wij het dus ook niet meer gaan doen.

Ik schrik toch wel een beetje om uw partijgenoot te horen zeggen: 'Als wij dat niet maken, gaat een andere het buiten Vlaanderen doen, dus moeten we dat maar blijven maken.' Het gaat dan over producten waarvan we weten dat ze de mensenrechten uiteindelijk niet helpen. Met alle respect voor jullie mening, maar dat is niet mijn mening. Ik ben daar niet mee akkoord en vind het nogal een domme redenering. Dat er in Wallonië dingen fout lopen, zal wel zo zijn, maar daar gaat het hier in feite niet over. Ik hoor ook dat het geen Vlaams maar een Turks probleem is. Dat is helemaal niet juist. Het komt via Vlaanderen naar Spanje, naar Turkije, en zit dan in Libië en Syrië. We staan hier lijnrecht tegenover elkaar.

Het gaat over problematisch eindgebruik, en we weten dat het problematisch is. We helpen mee aan vleugels van vliegtuigen waarmee mensenrechten worden geschonden. Ik probeer het zo goed mogelijk in mensentaal uit te leggen. Het is niet moeilijker dan dat. Ik hoop dat de tijd ons gelijk geeft dat het niet verder kan met dergelijke leveringen met zo'n problematisch eindgebruik.

Minister-president Jan Jambon: Voorzitter, mag ik even tussenkomen voor een persoonlijk feit? Als mevrouw Lambrecht mijn antwoord van daarjuist opnieuw naleest – ik neem aan dat het een beetje snel gaat –, dan zal ze zien dat ik net gezegd heb dat er absoluut geen reden is om onze transparantie terug te schreeven. Dat heb ik letterlijk zo gezegd.

Annick Lambrecht (Vooruit): Dat is juist, dat betwist ik niet. Daar ben ik met u akkoord.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik heb mijn punt gemaakt. Dank u.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het bezoek van de minister-president aan Baskenland en Catalonië – 673 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister-president, u bracht onlangs een bezoek aan Baskenland en Catalonië. In Baskenland ontmoette u onder meer de Baskische president Iñigo Urkullu, en u had ook gesprekken met Baskische investeerders. In Barcelona ontmoette u naast Catalaanse investeerders en politieke leiders ook enkele Catalaanse politici en mensen van het middenveld die in 2019 veroordeeld werden door het Spaanse Hooggerechtshof voor hun rol in het onafhankelijkheidsreferendum van 2017. Zoals we weten, werd dat referendum door de Spaanse overheid ongrondwettelijk geacht.

In juni verleende de Spaanse regering, onder leiding van premier Pedro Sánchez, gratie aan negen Catalaanse gevangenen die vastzaten naar aanleiding van het referendum. Wel werden er voorwaarden gesteld: de negen mochten geen publieke functie meer bekleden en geen vergelijkbaar misdrijf meer begaan. Op deze manier werd een stap richting verzoening tussen Madrid en Barcelona tenietgedaan want de Spaanse regering blijft het uitoefenen van het recht op zelfbeschikking van Catalonië op een structurele manier verhinderen.

Minister-president, hoe verliep het bezoek aan Catalonië en Baskenland? Kunt u een kort overzicht geven van de activiteiten en gesprekken waaraan u ter plaatse hebt deelgenomen? Welke concrete resultaten op investeringsvlak zijn er naar voor gekomen uit het bezoek? Hoe verliep het gesprek met de Baskische president? Wat werd er concreet besproken? Uitte de Baskische president zorgen omtrent de autonomie van Baskenland binnen Spanje?

U postte op Twitter dat u in 2022 in Brussel een vergadering zult bijeenroepen om er samen met andere autonome regio's voor te ijveren dat hun stem meer wordt gehoord in de Europese Unie. Kunt u hieromtrent wat meer uitleg verschaffen? Werden er al uitnodigingen uitgestuurd? Wat wilt u concreet bereiken met deze vergadering?

Hoe verliep de ontmoeting met de politiek veroordeelde Catalanen? Wat werd er concreet besproken en werden er vanuit Catalaanse hoek concrete acties aan u gevraagd? Hebt u tijdens uw bezoek op enige wijze contact gehad met de Spaanse autoriteiten? Zo ja, op welke manier en wat werd er besproken?

U klaagt al enige tijd over het uitblijven van een ontmoeting met de Spaanse ambassadeur. Zit er ondertussen schot in de zaak?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijn werkbezoek aan Baskenland en Catalonië is bijzonder goed verlopen. Ik kijk daar met veel genoegen op terug. Vlaanderen onderhoudt reeds lange tijd een intensieve samenwerking met beide regio's en dat kwam tijdens mijn werkbezoek duidelijk tot uiting.

Zowel in Baskenland als in Catalonië ontmoette ik potentiële en daadwerkelijke investeerders. In Baskenland had ik een erg diepgaand overleg met mijn ambts-genoot lehendakari Iñigo Urkullu. We ondertekenden een nieuw memorandum van overeenstemming dat het kader schept om op vele terreinen samen te werken. Zowat alle Vlaamse bevoegdheden maken er deel van uit.

Met Baskenland gaan we ook meer samenwerken op cultuurvlak. Tijdens mijn verblijf werd een culturele 'learning tour' opgestart voor Vlaamse cultuurprofessionals en dat krijgt nog een tweede luik met een tegenbezoek van Baskische cultuurprofessionals aan Vlaanderen in 2022.

In Baskenland en Catalonië stonden ook digitalisering en technologie hoog op de agenda. Ik bezocht twee technologische centra in Baskenland, namelijk Tecnalia en AZTI. Ze werken reeds jaren samen met imec, het Vlaams Instituut voor de Zee

(VLIZ), de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), DSP Valley en De Blauwe Cluster. Er werden maar liefst vijf memoranda van overeenstemming getekend tussen deze partners om de samenwerking te consolideren en verder uit te bouwen.

In Barcelona was ik een van de sprekers op de plechtige opening van de Smart City Expo World Congress. Ik sprak er samen met de vicepresident van de Catalaanse regering, Jordi Puigneró. Hij is ook de verantwoordelijke minister voor digitalisering. Later die dag had ik een interessante werkvergadering met hem en zijn team. Digitalisering staat als prioriteit nummer één centraal in de Vlaams-Catalaanse samenwerking. Ik word daarin bijgestaan door het agentschap Digitaal Vlaanderen, dat ook deelnam aan dit werkbezoek en daar een zeer gesmaakte presentatie heeft gegeven. Verder bezocht ik ook het Catalaans technologie-onderzoekscentrum Eurecat, dat alle instellingen van Catalonië onder één dak huisvest.

De Vlaamse Regering, en in het bijzonder Flanders Investment & Trade (FIT), werkt verder aan de goede relaties met bestaande Baskische en Catalaanse investeerders in Vlaanderen. Een aantal van hen werd uitgenodigd voor een werkontbijt. Na een korte verwelkoming door de Vlaamse economische vertegenwoordiger lichtte ik een aantal relevante thema's kort toe: Vlaanderen leeft van internationalisering, de Vlaamse Regering en FIT hechten veel belang aan het aantrekken van nieuwe investeringen en het behouden van bestaande investeerders, Vlaanderen heeft interessante economische en technologische troeven voor buitenlandse bedrijven en Vlaanderen gelooft in de triple helix.

Vijf bedrijven waren aanwezig in Bilbao, vier in Barcelona. Elk van deze bedrijven gaf een toelichting over zijn aanwezigheid in Vlaanderen en vervolgens werden er een aantal aandachtspunten en nieuwe opportuniteiten besproken, vooral op het vlak van de blue economy.

Tijdens het overleg in Barcelona waren er ook twee nieuwe investment leads aanwezig, bedrijven die wisten te melden dat ze momenteel werken aan een investeringsproject in Vlaanderen. In de volgende weken en maanden zal FIT deze bedrijven verder begeleiden om tot concrete realisaties te komen.

Hoe verliep het gesprek met de Baskische president Urkullu? Ik kan alleen maar antwoorden: uitstekend. Iñigo Urkullu is een politicus met erg veel ervaring die de Baskische regering reeds voor de derde keer op rij leidt. We hebben het gehad over de gang van zaken in Baskenland en Vlaanderen en over de manier waarop we kunnen samenwerken. Dat is ook de reden waarom we een nieuw memorandum ondertekenden. We zijn het erover eens dat Vlaanderen en Baskenland als regio's met belangrijke bevoegdheden zwaarder moeten wegen in Europa. De rol van de regio's is effectief voorzien in de Europese context, alleen is het zo dat vele Europese lidstaten dit veelal negeren. De Lehendakari gaf inderdaad aan dat de Spaanse autoriteiten de bevoegdheden van regio's als Baskenland ook proberen te beknotten. De output zal duidelijk worden in de komende maanden en jaren wanneer er uitvoering wordt gegeven aan het nieuwe memorandum.

Dan kom ik tot de vergadering die ik volgend jaar in Brussel wil beleggen. Ik ben ervan overtuigd dat sterke regio's als Vlaanderen, Baskenland en Catalonië – maar ook andere regio's zoals een aantal Duitse Länder – zich meer moeten laten gelden in Europa. We zijn volop bezig met de voorbereiding van zo'n ontmoeting of vergadering. De details hiervan zal ik later bekendmaken als we de voorbereiding hebben afgerond.

Het doel is vanzelfsprekend dat de regio's hun rol en positie kunnen opeisen die specifiek voorzien zijn in de Europese context. Welke inhoud zou bijvoorbeeld het begrip subsidiariteit nog hebben als de regio's stelselmatig buitenspel gezet zouden

worden door de Europese lidstaten? Ik denk dat we de Europese Commissie en de Europese instelling ervan bewust moeten maken dat dit Europa heel erg veel onherstelbare schade berokkent. Ik bedoel daarmee het Europa dat geen rekening zou houden met de deelstaten in de lidstaten.

Wat de ontmoeting met de Catalaanse ex-gevangenen betreft, moet ik zeggen dat ik heel erg uitkeek naar de ontmoeting met de veroordeelde politici en leiders uit het middenveld. Want het is één zaak om hierover in de pers te lezen, een andere zaak is om deze mensen zelf hun verhaal te horen doen. Ik heb dus vooral erg goed geluisterd naar hen. Het deed hen zichtbaar deugd dat ze hun verhaal konden doen. Uit onze ontmoeting bleek dat ze zich eigenlijk nooit eenzaam voelden omdat ze honderden brieven en kaartjes, kerstkaartjes ook, uit Vlaanderen hebben gekregen in de gevangenis. Ze hebben heel expliciet verteld hoe verwonderd ze waren om zoveel kaartjes en brieven uit Vlaanderen te krijgen terwijl ze in de gevangenis zaten. Ze wisten ons te melden dat sommige zelfs in het Catalaans geschreven waren.

Als Vlaams minister-president kan ik alleen maar trots zijn dat onze Vlamingen deze idealisten een hart onder de riem hebben gestoken. Ik heb hun verteld dat wij het in Vlaanderen onbegrijpelijk en schandalig vinden dat mensen zoals zij in de 21ste eeuw voor het mee organiseren van een referendum zo ongemeen hard vervolgd worden.

Concrete acties werden door hen niet gevraagd. Ze zijn aan de ene kant natuurlijk blij dat ze uit de gevangenis zijn, maar de oorspronkelijke veroordeling en straf werden niet opgeheven. Ze wezen ook op het lot van vele duizenden andere Catalanen die nog een veroordeling van het Spaanse gerecht boven het hoofd hangt. Dat verhaal is dus nog niet gedaan.

Heb ik daar op enigerlei wijze contact gehad met de Spaanse autoriteiten? Neen, dat stond ook niet op het programma. Mijn werkbezoek ging naar Baskenland en Catalonië en niet naar Madrid.

Wat de Spaanse ambassadeur betreft, moet ik helaas na twee jaar als Vlaams minister-president, bevoegd voor Buitenlands Beleid, vaststellen dat de Spaanse ambassadeur gewoonweg geen interesse toont om de dialoog aan te gaan. Men negeert daarmee ook de resolutie van het Vlaams Parlement waarin unaniem de disproportionele straffen van het Spaanse gerecht worden veroordeeld. Ik ga ook niet amechtig blijven trekken en zagen. Ik beschouw dat als een diplomatiek feit. Het is een diplomatieke vaststelling dat de Spaanse ambassadeur niet ingaat op mijn uitnodiging.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben alvast benieuwd naar die vergadering volgend jaar met de autonome regio's. Ik hoop dat hun stem mee zal worden gehoord in de toekomst. Ik vind het positief dat er stappen gezet worden op het vlak van technologie, cultuur, digitalisering enzovoort.

De Baskische regeringsleiders hebben het in het verleden met onze vorige minister-president gehad over een eventuele afsplitsing van Spanje. Is dat tijdens uw bezoek aan Baskenland aan bod gekomen? Hoe groot acht u de kans dat er in Baskenland een referendum zal komen? Hoe zit het volgens u momenteel met de verhouding tussen Baskenland en Madrid? Stijgt de spanning daar ook? Of ziet u daar nog andere problemen?

U had ondertussen een videoconferentie met Carles Puigdemont. Kunt u zeggen wat daar besproken werd? Welke concrete afspraken werden daar gemaakt? Hoe

pareert u de kritiek op deze online meeting die u had in Baskenland met Puigdemont terwijl hij in Vlaanderen, in Brussel, verblijft en u hier met hem kunt praten?

Er komt met Baskenland meer samenwerking op cultureel vlak. U hebt het al gezegd, er is de 'learning tool' met Baskenland met vijftien Vlaamse professionele kunstenaars. In 2022 komt een Baskische delegatie van kunstenaars naar Vlaanderen. Kunt u daar nog iets meer over vertellen? Zal er rond een bepaald thema gewerkt worden? Kunt u op het vlak van culturele samenwerking met Baskenland enkele voorbeelden geven van best practices vanuit Baskenland die ons in Vlaanderen al geïnspireerd hebben? Hoe zit dat in omgekeerde richting, hoe vonden de Basken inspiratie op cultureel vlak of andere vlakken in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Nee, over de afsplitsing van Baskenland en een mogelijk referendum heeft de president niets gezegd. In het gesprek dat vrij lang heeft geduurd, we hebben samen geluncht, bleek op generlei manier dat ze daarop aansturen op dit moment. We hebben wel lang gesproken over de Catalaanse kwestie en hoe men daar kan uit geraken. Uit alle gesprekken bleek op geen enkele manier dat het op de radar staat van Baskenland.

Natuurlijk kan ik hier met Puigdemont spreken, ik heb ook hier contact met hem. De videoconferentie was in Barcelona de opening van een 'bureautje'. Hij kan niet naar Catalonië of Barcelona gaan. Er is een verbinding opgezet zodat mensen op afspraak daar kunnen komen en met hem in contact kunnen zijn. Het was symbolisch om dat te openen toen ik daar was. We hebben niets diepgaands of inhoudelijk besproken. Natuurlijk kan ik hier beter – ik bedoel fysiek – met Carles spreken dan via een videoverbinding daar. Het was een ander opzet.

Over de 'learning tool' van de cultuur in Baskenland heb ik nog geen feedback gekregen. Zodra ik die heb, kan ik de mogelijke uitwisselings- en samenwerkingsverbanden hier toelichten.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister-president, ik hoop dat er blijvend zal worden ingezet op het versterken van de relaties tussen Vlaanderen, Baskenland en Catalonië en dat u er alles aan zult doen om de onrechtvaardige toestanden zoals in Catalonië te blijven opvolgen en aan te kaarten op het internationale forum. Het blijft alleszins betreurenswaardig dat de afspraak met de Spaanse ambassadeur op zich laat wachten. Dat getuigt alleszins van een enorm gebrek aan respect.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het abortusverbod in Polen

– 682 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, ik stel een vraag naar aanleiding van het overlijden van een 30-jarige Poolse vrouw eind september. Haar dood was toch wel te wijten aan de strenge abortuswet die in Polen geldt. Ik vertel even het

verhaal van die dame, die Izabela heet. Ze was 22 weken zwanger, moest opgenomen worden in het ziekenhuis, en daar bleek dat de foetus afwijkingen had. De toestand van de moeder verslechterde alleen maar. Alleen, de artsen wilden de foetus niet weghalen uit schrik om vervolgd te worden op basis van de geldende abortuswetgeving. Ze hebben dus gewacht tot de foetus stierf voor ze hebben ingegrepen, en het gevolg was dat 24 uur daarna de mama uiteindelijk is overleden aan een bloedvergiftiging.

De Poolse abortuswet was al niet heel uitgebreid, maar in oktober 2020 is die door de regering van de partij Recht en Rechtvaardigheid nog verder verstrengd. Ernstige afwijkingen bij een ongeborn kind waren vroeger de grootste reden voor legale abortussen, maar dat is nu verboden. Het komt erop neer dat enkel bij verkrachting en incest, of als de moeder zich in een levensbedreigende situatie bevindt, abortus nog is toegestaan.

Nu, daar was heel wat rond te doen in Polen. Met de slogan 'Niet één meer' zijn tienduizenden mensen op straat gekomen, waaronder ook oud-Europees president Donald Tusk. Men is nogal verbolgen over het feit dat deze wetgeving er uiteindelijk toe leidt dat moeders het leven moeten laten, terwijl dat eigenlijk had kunnen worden vermeden. Het probleem is natuurlijk dat die artsen een verstarde houding aannemen omdat ze juridisch in een hoek geduwd worden. We hebben het daar toch wel heel moeilijk mee, en we zien dan ook dat heel wat Poolse vrouwen de grens oversteken om geholpen te worden, zelfs tot in ons land. Er was ook het voorval in Ierland indertijd, waar een vrouw zich in dezelfde situatie bevond. Maar daar heeft men de wetgeving wel aangepast.

Minister-president, was u op de hoogte van de problematiek, en hoe beoordeelt u de precaire situatie van Poolse vrouwen in dergelijke toestand?

Wat is uw mening over die rigide abortuswet?

Zult u de Poolse ambassadeur aanspreken en het bilateraal overleg aanzwengelen wat betreft het respecteren van vrouwenrechten en een eventuele aanpassing aan de abortuswet?

De Federale Regering heeft expliciet haar steun uitgesproken aan de activisten, en de vraag is dan ook of de Vlaamse regering dat eveneens zal doen?

Zult u de situatie aankaarten bij de Europese Unie?

Welke concrete acties hebt u, en bij uitbreiding de hele Vlaamse Regering, in het vooruitzicht ten aanzien van Polen rond het beschermen van vrouwen ter zake?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik begrijp de woede van de Poolse bevolking zeer goed. Het is dan ook een schrijnende zaak. Zoals u aanhaalt, was Izabela 22 weken zwanger toen ze eind september stierf in een ziekenhuis. De artsen zouden volgens de advocate van de vrouw een te afwachtende houding hebben aangenomen uit vrees voor vervolging onder de rigide abortuswet. Twee artsen in het bewuste ziekenhuis mogen inmiddels hun functie niet meer uitoefenen. Het parket is ook een onderzoek gestart.

Hoe beoordeel ik die abortuswet? De abortuswet is inderdaad heel streng en werd dit jaar nog strenger gemaakt, zoals u stelde. In Polen kan abortus alleen nog als de zwangerschap levensbedreigend is voor de vrouw, of als ze zwanger raakte door verkrachting of incest. Maar als de foetus een aangeboren afwijking heeft, is abortus nu eveneens verboden.

U vraagt ook of ik de Poolse ambassadeur zal aanspreken. Hoezeer men vanuit Vlaanderen die strenge abortuswet ook betreurt, we kunnen er niet omheen dat die de steun heeft van een ruime Poolse parlementaire meerderheid. Die meerderheid wordt gevormd door verschillende partijen en dus niet alleen door de Partij Recht en Rechtvaardigheid. In toekomstige contacten ben ik echter zeker bereid om de situatie ter sprake te brengen.

Zullen wij, net als de Federale Regering, onze steun uitspreken? Ik heb vernomen dat de staatssecretaris voor Gelijke Kansen en de minister van Volksgezondheid inderdaad een subsidie van 10.000 euro hebben gegeven aan de ngo Abortion Without Borders. De zaak Izabela is schokkend en ik zal niet nalaten dit bij contacten met de Poolse overheid aan te kaarten. Ik word bovendien rechtstreeks geïnformeerd over deze problematiek door onze Diplomatiek Vertegenwoordiger van Vlaanderen in Warschau.

Of ik de situatie zal aankaarten bij de Europese Unie, zal ik bekijken, maar voorlopig lijkt mij dat niet nodig.

Zoals eerder gezegd, werd de abortuswet aangenomen in het democratisch verkozen Poolse parlement. Dat maakt het natuurlijk moeilijk om acties te ondernemen ten aanzien van Polen.

Jullie weten dat de Vlaamse Regering vrouwenrechten hoog in het vaandel draagt. Daarom ondernemen we hier ook veel actie rond. Zo verschaftte ik onder andere steun aan de Raad van Europa voor het programma 'Women Empowerment' dat zich inzet om gendergerelateerd geweld tegen te gaan. Ik sluit niet uit dat ik ook in de toekomst dit soort steun zal verlenen indien opportuun. Via multilaterale programma's kan er structureel gewerkt worden aan de ondersteuning van vrouwenrechten.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, dank u voor uw antwoord en voor het feit dat u evenzeer ontzet bent over het voorval in Polen en de wet op zich, waar men zich serieuze vragen bij kan stellen, ondanks het feit dat die door een democratische meerderheid werd goedgekeurd. Ik zag collega Deckmyn knikken. Die wet is daar op die manier goedgekeurd. Maar ik blijf het toch wel moeilijk hebben, zelfs al is het met een democratische meerderheid, dat een dergelijke wet mensenrechten serieus beperkt en er uiteindelijk toe leidt dat men komt te overlijden, terwijl dat absoluut had kunnen worden voorkomen.

Ik zou zeggen: blijf er toch voor pleiten op het Europese niveau. Ik denk dat men daar de teugels in handen heeft om te wijzen op het feit dat die wetgeving totaal niet van deze tijd is. Ik denk dat we dat forum zeker moeten aangrijpen. Dat u bilateraal een aantal gesprekken wilt aanknopen, is ook een goede zaak. Vrouwenrechten zijn mensenrechten. Dat ligt mij heel na aan het hart, in Vlaanderen en in de Europese Unie. Ik hoop dat we dat allemaal uitdragen en hiermee een signaal geven dat dat echt niet door de beugel kan.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): 'Het is een triestige dag voor de vrouwenrechten.' Met die woorden reageerde de mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa met afschuw op dat abortusverbod waar we juist uitleg over kregen. Het verdedigen van vrouwenrechten moet dan ook in het Vlaamse buitenlandbeleid een belangrijke pijler zijn en blijven, niet alleen in ontwikkelingssamenwerking maar ook binnen Europa.

In maart van dit jaar stelde u in een antwoord op een vraag van collega Talpe over de initiatieven van Vlaanderen voor gendergelijkheid en de Conventie van Istanboel het volgende: "Wat de bijkomende druk op Polen betreft, is het een van de opdrachten van onze Vertegenwoordiger daar om de problematiek aan te kaarten." Minister-president, kunt u even beschrijven hoe de Vlaamse Vertegenwoordiger de problematiek rond gendergelijkheid en vrouwenrechten in Polen heeft aangekaart sinds maart 2021?

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Ik wil me graag aansluiten. Het is natuurlijk een specifiek drama dat door collega Talpe is geschetst. Het is inderdaad tragisch. Maar wereldwijd zijn er echter verschillende houdingen ten aanzien van abortus. Velen steunen de abortuslobby maar ook erg veel mensen wereldwijd zijn 'pro life'. Abortus is geen absoluut mensenrecht. Dat mag ook wel eens gezegd worden. De meningen over abortus zijn wereldwijd verdeeld. Als democraat vind ik dat elk land met een democratisch verkozen regering nog altijd het recht heeft om zijn eigen beslissingen te nemen. Ondanks dit specifieke tragische voorval in Polen, is het nog altijd een democratisch recht van een soevereine staat dat Polen zijn eigen beslissingen neemt, beslissingen die brede steun genieten in eigen land.

Ik had een bijkomende vraag voor de minister-president, maar ik hoef ze eigenlijk niet meer te stellen. Mijn vraag was: bent u het daarmee eens? Minister-president, u hebt zelf al geschetst dat Polen een democratisch verkozen regering heeft die uiteraard eigen beslissingen neemt.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Dat is correct, collega Deckmyn. Elk land heeft zijn eigen wetgeving rond alles, dus ook rond abortus. Daar bestaat bijvoorbeeld geen Europese wetgeving over. Dat is juist. Maar ik denk dat u toch moet erkennen dat het hier over een heel restrictieve wetgeving gaat, waaraan recent is toegevoegd dat foetussen met duidelijke problemen of afwijkingen niet meer geaborteerd mogen worden. Hier zit je dan toch in conflict met het feit dat het leven van die vrouw daardoor heel duidelijk in gevaar is gebracht. Ze is eraan gestorven.

Ik kan mij voorstellen dat die Poolse artsen hier door die wetgeving niet goed wisten wat ze moesten doen. Daarom ben ik eigenlijk toch wel blij dat België als enige land de Poolse ngo Abortion Without Borders heeft gesteund. Wat doet die ngo? Ze geeft juridische steun aan Poolse vrouwen en eventueel ook financiële steun om hen te helpen om desnoods in het buitenland een legale abortus te doen in dergelijke gevallen. Ik ben dan ook tevreden dat ook de minister-president in bilaterale contacten daar toch een stukje het ongenoegen gaat laten blijken. Ik wou gewoon nog even meegeven dat dat ons standpunt hieromtrent is.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik wilde mij in gelijkaardige bewoordingen aansluiten als mevrouw Brouwers. Polen kan met zijn parlement beslissingen nemen. Dat is zo, dat kunnen wij hier in Vlaanderen ook, dat kan België ook. Maar ik vind niet dat dat wil zeggen dat we ons dan niet meer moeten roeren of van ons laten horen wanneer we het absoluut niet eens zijn met een beslissing die door een ander parlement genomen wordt. Dit gaat toch echt naar de kern van heel veel rechten waar vrouwen al lang voor strijden. Dat valt ook op, want ook in Polen zelf komen daar heel veel mensen tegen in opstand, en terecht. Ik vind het dus absoluut onze plicht dat we, als zulke fundamentele waarden geschonden worden, als er zulke problematische situaties opduiken, daartegen hier reageren. En ik vind het zeer goed dat dat ook in Polen op de straten zelf gebeurt.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik denk dat de vraag van mevrouw Lambrecht nog openstaat. Ik weet dat onze vertegenwoordiger in Warschau bijzonder begaan is met de problematiek rond mensenrechten en die in al zijn contacten zeker ter sprake brengt. Hij heeft ons zelf gecontacteerd om te zeggen wat de wetswijziging rond de abortuswet in Polen was. Maar om nu zo uit de losse pols, mevrouw Lambrecht, te zeggen dat hij op die dag dat contact gehad heeft, en op die dag dat contact: die kennis heb ik zo niet paraat. Maar als u een schriftelijke vraag indient, zullen we dat heel in detail beantwoorden.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik wil de collega's, of toch een aantal onder hen, bedanken om mee hun bezorgdheid over deze wetgeving, ook al is ze democratisch tot stand gekomen, hier te uiten. Men spreekt over een specifiek drama, maar uiteindelijk is toch ten gevolge van die wet een jongedame overleden. Ik vind dat enorm te betreuren. Wetten moeten immers burgers beschermen en er niet toe leiden dat men uiteindelijk van het leven ontnomen wordt wanneer dat echt niet nodig was. Dat wil ik toch even benadrukken.

Misschien nog tot slot: die wetgeving heeft ook het 'avers' effect dat die artsen riskeren gevangenisstraffen tot drie jaar op te lopen. Die staan dus wel degelijk onder druk wanneer ze een bepaalde beslissing moeten nemen: is die vrouw nu in levensgevaar of niet? Laat ons dat zeker opvolgen, minister-president, in uw bilaterale contacten en ook Europees. Ik vind dat het meer dan onze aandacht verdient.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de verkrachtingsgolf in Nigeria – 694 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): In Nigeria hebben we niet alleen een corona-epidemie, maar ook een verkrachtingsepidemie, zo blijkt. Tijdens de lockdown is het aantal verkrachtingen daar enorm toegenomen. Vorig jaar, in 2020, werden er maar liefst 11.200 meldingen gedaan van verkrachtingen. Ik durf er niet over na te denken hoeveel verkrachtingen er niet gemeld werden, maar dat zijn dus de officiële cijfers. De overheid daar bestempelt het zelf als een noodtoestand, maar stelt wel vast dat daders heel vaak vrijuit gaan. Ook Amnesty International heeft dit in een rapport gemeld. We spreken ook niet alleen over vrouwen, maar ook over meisjes en zelfs heel jonge kinderen, wat ons allemaal heel hard aangrijpt.

Er zijn verschillende getuigenissen in het rapport van Amnesty International. Ik ga ze hier niet allemaal brengen, maar ik raad jullie aan om ze even te lezen. Het is bij momenten enorm schokkend om te zien wat sommige vrouwen en meisjes is overkomen en hoe weinig ondersteuning en begrip zij gekregen hebben.

Culturele stereotyperingen, autoriteiten die zaken niet onderzoeken, de houding ten aanzien van vrouwen, vrouwen die niet geloofd worden en beschuldigd worden van uitlokking. Er heerst een gevaarlijke zwijgcultuur. Het is dan ook terecht dat

de overheid het heeft over een noodtoestand, maar er moeten natuurlijk wel concrete acties volgen om die vrouwen effectief te kunnen beschermen.

De wetten in Nigeria zijn verouderd. Het begrip van verkrachting moet worden uitgebreid. De wet zegt bijvoorbeeld niets over het ontbreken van wederzijdse toestemming. We horen ook dat de politie vrouwen vaak niet helpt en hen zelfs op een neerbuigende manier behandelt.

In Nigeria is verkrachting een van de meest voorkomende schendingen van de mensenrechten. Amnesty International roept de Nigeriaanse autoriteiten dan ook op om actie te ondernemen om die vrouwen en meisjes in Nigeria te beschermen. Alle meldingen moeten serieus worden genomen en effectief worden onderzocht, wat vandaag veel te weinig gebeurt. Daders moeten voor de rechter verschijnen en zoals ik in het begin al zei, moeten de slachtoffers ook de nodige hulp krijgen om dit te kunnen verwerken.

Minister-president, hoe bekijkt u dit rapport over de schrijnende situatie in Nigeria?

Op welke manier kan Vlaanderen zich inzetten voor deze vrouwen en meisjes? Zult u dit bilateraal aankaarten?

Op welke manier zet de Vlaamse diplomatie zich in voor de bescherming van vrouwen- en meisjesrechten?

Zijn er op Europees niveau al acties ondernomen zijn waar u weet van hebt?

Sinds 2000 is er de partnerschapsovereenkomst tussen de 79 staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten anderzijds. Daarin staat een specifiek luik over gendervraagstukken waarin staat: "De samenwerking draagt bij tot de verbetering van de toegang van vrouwen tot alle nodige hulpbronnen voor de volwaardige uitoefening van hun fundamentele rechten."

We weten dat deze partnerschapsovereenkomst op 30 november 2021 afloopt. De onderhandelingen voor een post-Cotonou-akkoord lopen volop. Zit daar een luik in waarin dit kan worden meegenomen?

Ik had ook de koppeling gemaakt met Hongarije dat dit akkoord zou blokkeren. Het is belangrijk om zo snel mogelijk te landen rekening houdend met de deadline. Ziet u mogelijkheden om die vrouwenrechten nog meer op te nemen in dat akkoord?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik maak me uiteraard zorgen over wat aangekaart wordt in het rapport van Amnesty International en over het verkrachtingsgeweld in Nigeria. De Vlaamse Regering is een overtuigd pleitbezorger van respect voor de universele mensenrechten.

Dit is ook opgenomen in de Beleidsnota Buitenlands Beleid en Ontwikkelings-samenwerking 2019-2024: "De internationale en Europese mensenrechtenverdragen worden wereldwijd beter nageleefd, en Vlaanderen draagt de waarden vevat in de mensenrechtenverdragen uit in zijn internationaal beleid."

De Vlaamse Regering focust ook bewust op vrouwenrechten en zet volop in op emancipatie van de vrouw en gendergelijkheid via het financieren van vrouwenrechtenprojecten.

De bilaterale samenwerkingsverbanden tussen Nigeria en Vlaanderen zijn eerder bescheiden. Er is bijvoorbeeld geen diplomatiek vertegenwoordiger op post in

Nigeria. Dit maakt dat landen als Nigeria minder op de radar staan van de Vlaamse diplomatie, wat het moeilijk maakt om hieromtrent te handelen. Ik neem dit onderwerp zeker mee bij mogelijke toekomstige ontmoetingen met Nigeriaanse gesprekspartners.

Wij ondersteunen vrouwenrechten waar we kunnen door daar aandacht voor te vragen in mondelinge tussenkomsten of door financiële steun toe te kennen aan organisaties die hierrond werken. Een concreet voorbeeld is het programma 'Women Empowerment' van de Raad van Europa. Ook zal ik in bilaterale contacten met ambassadeurs of andere hoogwaardigheidsbekleders het respect voor vrouwenrechten – waar relevant – aankaarten.

De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking beschouwt aandacht voor gender als een basisvoorwaarde. Het thema komt tot uiting in alle ondersteunde projecten en programma's in de Vlaamse partnerlanden, Malawi, Mozambique, Zuid-Afrika. Naast die horizontale aandacht investeert Vlaanderen ook middelen in de samenwerking met de Wereldgezondheidsorganisatie en UNAIDS (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS), die wereldwijd pleiten voor vrouwenrechten en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten.

Ik heb geen weet van eventuele acties op Europees niveau.

Ik kom tot uw vragen rond het post-Cotonou-akkoord. Op 3 december 2020 bereikten de EU en de Organisatie van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan een politiek akkoord over de opvolger van de partnerschaps-overeenkomst van Cotonou.

De onderhandelingen werden afgerond met de parafering van een ontwerp-overeenkomst op 15 april 2021, op basis van het politieke compromis dat in december 2020 tussen de hoofdonderhandelaars werd bereikt.

De Werkgroep Gemengde Verdragen, adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB), legde op 14 september 2021 het gemengde karakter van de overeenkomst vast. Zowel de bevoegdheden van de federale overheid als die van de gemeenschappen, de gewesten, de Franse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie komen aan bod.

Het dossier is momenteel in administratieve voorbereiding met het oog op goedkeuring en machtiging tot ondertekening door de Vlaamse Regering.

Vanuit de Werkgroep Gemengde Verdragen zijn er geen berichten ontvangen dat Hongarije het akkoord zou blokkeren.

U vraagt of ik mogelijkheden zie om in het kader van deze partnerovereenkomst acties te ondernemen en het aspect van vrouwenrechten in het post-Cotonou-ontwikkelingsakkoord te versterken. Mensenrechten, democratie en bestuur, alsook menselijke en sociale ontwikkeling zijn prioriteiten van zowel de koepel-overeenkomst als het Afrikaprotocol. Vlaanderen heeft tijdens de verschillende federale coördinatievergaderingen ter voorbereiding van de onderhandelingen over de overeenkomst steeds gepleit voor een maximale invulling van gender en vrouwenrechten met heel specifieke aandacht voor het aspect van 'sexual and reproductive health and rights'. Deze posities werden ook door het federale niveau verdedigd in de onderhandelingen op EU-niveau. De afgewerkte tekst was in lijn met onze Vlaamse standpunten en betekende een bevestiging van reeds eerder aangegane engagementen in het kader van de bescherming van vrouwenrechten. Het inhoudelijke kader is dus zeker aanwezig.

Daarnaast is het belangrijk om te weten dat de post-Cotonou-overeenkomst vooral een kaderovereenkomst is. Ze bevat weinig harde stokken achter de deur en dient

vooral om politieke dialoog te faciliteren. Er is wel een formele procedure die een van de partijen in gang kan zetten als een andere partij bepalingen van het akkoord schendt, maar deze procedure is in eerste instantie ook het aangaan van dialoog en gezamenlijk zoeken naar oplossingen. Pas als laatste redmiddel kan een partij proportionele maatregelen nemen. In het geval van bijvoorbeeld grove schendingen van de mensenrechten kan een partij ook meteen gepaste maatregelen nemen. De EU en haar lidstaten worden hierbij als één partij gezien. Een eerste stap lijkt dan te zijn om dit via federale weg aan te kaarten op Europees niveau en vooral aan te sturen op dialoog en te bekijken hoe de EU Nigeria kan bijstaan om dit aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. U hebt het over bilateraal meenemen, over Vlaamse diplomatie en over kijken naar het federale niveau om dat Europese niveau mee te nemen. We steunen u daar allemaal in.

Toen ik las over de aantallen was ik enorm geschokt. Ik vond dat ik dit naar het Vlaams Parlement moest brengen, zodat we samen mee aan de kar kunnen trekken om te proberen het tij te doen keren. We moeten op tafel blijven kloppen voor de vrouwenrechten. Ik ben in ieder geval tevreden dat u mee alle steun wilt geven, voor zover Vlaanderen daar effectief, zoals u aanhaalt, de nodige stokken voor heeft.

Ik dank u voor de duiding rond het post-Cotonou-akkoord. Het blijft inderdaad misschien bij wat meer algemene termen, maar zelfs het algemene is heel belangrijk. Als men het heeft over "de verbetering van de toegang van vrouwen tot alle nodige hulpbronnen voor de volwaardige uitoefening van hun fundamentele rechten", dan is dat misschien een algemene terminologie, maar die zegt wel heel veel. We moeten ervoor zorgen dat dat uitvoering krijgt aan de basis, dat daders worden vervolgd en dat ook de politie steun heeft, dat er psychosociale en medische hulp kan komen voor de meisjes en vrouwen daar en dat de rechtbanken er eerlijk te werk gaan, want vandaag is het daar blijkbaar huilen met de pet op. We volgen het verder op. Ik ben blij met uw uitgebreid antwoord, minister, en met uw engagement om het mee op te volgen. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de migratiecrisis en de oplopende spanningen aan de Pools-Wit-Russische grens – 684 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de sancties tegen Wit-Rusland – 695 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, minister-president, collega's, het rommelt aan de Oost-Europese grenzen. De afgelopen weken zijn we getuige van een georganiseerde chaos aan de grens van Polen met Wit-Rusland. Duizenden

migranten, vooral uit het Midden-Oosten, worden er als speelbal ingezet door het Wit-Russische regime als vergelding tegen eerder door de Europese Unie genomen acties.

Deze sancties waren uitgevaardigd tegen Loekasjenko en de zijnen vanwege de onderdrukking van protesten tegen de schijnverkiezingen die daar vorig jaar hebben plaatsgevonden. Deze sancties werden bovendien versterkt wanneer het regime van Loekasjenko erin slaagde om een vliegtuig van Ryanair te kapen om een dissident te kunnen opsluiten. Het ging om een dissident die asiel had aangevraagd en had gekregen in Polen, dus vond Loekasjenko dat het tijd was om Polen en Europa een lesje te leren en duizenden migranten te ronselen om naar de Poolse grenzen te sturen om er asiel aan te vragen.

Collega's, minister-president, deze gangsterpraktijken zijn mensonterend. Mensen laten overvliegen tegen rijkelijke betaling met valse beloften om ze daarna in de vrieskou los te laten in een niemandsland aan de Poolse grens: dit moeten we met zijn allen ten strengste veroordelen. Het probleem is daarmee uiteraard nog niet opgelost.

Deze georganiseerde chaos wordt bovendien extra complex wetende dat Loekasjenko ermee dreigde om ook de gaskraan richting Europa dicht te draaien als er nieuwe maatregelen zouden volgen. Poetin, die Loekasjenko de hand boven het hoofd houdt, en zelfs al enkele nucleaire bommenwerpers boven het Wit-Russische luchtruim stuurde, zou evenwel reeds hebben laten weten dat het geen verstandige zet zou zijn, en dat dit de relaties met Rusland onder druk zou zetten. Nochtans werd ook even gevreesd dat het chaotische gebeuren mee geïnspireerd werd door de Russen als vorm van bliksemafleider voor wat er gebeurde een eind verderop aan de Oekraïense grens, waar een serieuze militaire opbouw en machtsontplooiing aan de gang is. De risico's op een nieuw Krimscenario lijken niet helemaal van de pot gerukt.

Het gaat om een complex gegeven, maar we mogen ons als Europese Unie in geen geval laten chanteren. Het is goed dat zowel de commissievoorzitter als onze Europese president duidelijk hebben laten blijken achter Polen te staan, hoewel de Poolse regering Europese hulp vooral als eenrichtingsverkeer ziet. Dan nog is het onze plicht om aan één zeel te trekken. De Commissie zal dan ook een nieuw pakket sancties klaar maken, onder andere gericht tegen vliegtuigmaatschappijen, transportbedrijven of reisorganisaties die meewerken aan het ronselen van migranten. Misschien kunt u daar wat meer informatie over geven, minister-president. Ondertussen zou Loekasjenko wat gas aan het terugnemen zijn, zo lezen we. Een opvangkamp werd ontruimd en een paar duizend mensen zouden opgevangen zijn in een opvangcentrum. Ook werden een paar honderd Irakezen teruggevlogen naar Bagdad. Sancties, zelfs als ze slechts louter werden aangekondigd, blijken dus wel degelijk effect te hebben. Vandaar mijn vragen, minister-president.

Kunt u verduidelijken hoe de Europese Unie wil optreden tegen Wit-Rusland om een einde te stellen aan deze georganiseerde chaos? Welke maatregelen zijn er reeds genomen en liggen er op tafel? Hoe zal de Europese Unie Polen ondersteunen in dit conflict? Steunt de Vlaamse Regering deze maatregelen en de Europese houding? Welke houding neemt Vlaanderen aan?

Zijn er bijkomende internationale maatregelen of sancties tegen Wit-Rusland die zullen worden genomen, bijvoorbeeld samen met de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk?

In hoeverre speelt hier de activering van artikel 4 van het NAVO-verdrag? Kunt u dit toelichten?

Minister-president, hoe kijkt u persoonlijk tegen dit conflict aan? Welke mogelijke maatregelen en oplossingen hebt u voor ogen?

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Collega Tommelein heeft de situatie in Wit-Rusland al geschetst. Eén ding springt er wel echt bovenuit, en dat is het inzetten van vluchtelingen als politiek wapen: mensen letterlijk met kolven van geweren terug richting Poolse grenzen drijven tot ze in de prikkeldraad verstrikt geraken in die ijskoude situatie. Het is een schandelijke, schaamtelijke praktijk, en alle andere veroordelende woorden die we hiervoor moeten hanteren.

Het is dus goed dat er sancties getroffen worden tegenover Wit-Rusland, tegen dat regime, ook voor alle andere zaken. Alleen is het wel pijnlijk dat eerder deze maand internationale media berichtten dat de Belgische diplomaten aan hun Europese collega's gevraagd hadden om toch maar minder streng te zijn. Dat is op een aantal fora geponeerd.

In een opiniestuk in De Standaard legt een van onze professoren de link met de chemische industrie, met de Vlaamse chemiebedrijven die door de sancties moeilijker aan grondstoffen zouden komen om kunstmest te produceren. Een andere bron zei ook al dat kunstmest- en olieproducten, die in de Wit-Russische economie erg belangrijk zijn, via Russische bedrijven toch op de Europese markt kunnen terechtkomen.

Minister-president, hebben Vlaamse bedrijven dergelijke bezorgdheden geuit ten aanzien van de Vlaamse overheid? Hebt u of hebben Flanders Investment & Trade (FIT) of de Vlaams Permanent Vertegenwoordiger in die regio dergelijke vragen ontvangen? Vanuit welke sector komen die vragen om de economische belangen voorop te stellen? Weet u of er effectief kunstmest en olieproducten uit Wit-Rusland via Russische bedrijven uiteindelijk alsnog naar Vlaanderen worden geëxporteerd? Zijn er mogelijkheden om dit ontwijken van het embargo tegen te gaan?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Laat mij beginnen met te stellen dat ik het ermee eens ben dat het hier om een wreed en onmenselijk spel gaat dat door het regime van Loekasjenko wordt gespeeld. Eenzelfde spel hebben we jammer genoeg ook al gezien in onze relaties met Turkije.

Onze reactie in EU-verband is op drie pijlers gebaseerd, met name ten aanzien van Wit-Rusland, ten aanzien van de betrokken Europese lidstaten en ten aanzien van de landen van herkomst van de vluchtelingen. Op 15 november hebben we met de Europese Unie het sanctiepakket tegen Wit-Rusland uitgebreid. De voornaamste uitbreiding is dat het nu ook mogelijk is om individuen of organisaties te sanctioneren die mensensmokkel organiseren of faciliteren. De EU betoonde ook haar solidariteit met de drie betrokken lidstaten – Polen, Letland en Litouwen – en zegde steun toe, maar hamerde er tegelijk op dat deze lidstaten ook de fundamentele waarden van de slachtoffers moeten respecteren. Sinds het begin van de crisis is er door de EU onder meer noodfinanciering voorzien en heeft ze ook bijstand in natura van de diverse lidstaten gecoördineerd. Momenteel lopen ook gesprekken over 200 miljoen euro aan bijkomende financiële ondersteuning voor grensbeheer.

Daarnaast werd door de EU-diplomatie outreach gedaan naar de landen van herkomst om enerzijds te vermijden dat hun landgenoten nog naar Wit-Rusland trekken en om anderzijds de mogelijkheid te voorzien voor de mensen in Wit-Rusland om terug te keren naar hun land van herkomst. Zo heeft Irak de

accreditatie ingetrokken van Wit-Russische diplomatieke posten om te vermijden dat nog meer visa voor Wit-Rusland zouden worden uitgereikt aan zijn inwoners.

Vlaanderen ondersteunde en ondersteunt nog steeds deze werkwijze van de Europese Unie. Ik ben dan ook blij om te merken dat de EU er op het eerste gezicht in geslaagd is de situatie wat te ontmijnen door de instroom naar Wit-Rusland te verminderen, alhoewel de situatie nog steeds zorgwekkend is.

Natuurlijk blijf ik bezorgd over het lot van de mensen die nog in de Wit-Russische bossen verblijven. Voor deze mensen aan de Wit-Russische zijde van de grens moet zo snel mogelijk een humanitaire oplossing gevonden worden. Om te beginnen door internationale organisaties, zoals het Rode Kruis en de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), toegang te verlenen om hun de broodnodige hulp toe te dienen. De EU heeft reeds fondsen uitgetrokken hiervoor, wat ik aanmoedig.

Vlaanderen is, zoals u weet, geen partij bij de NAVO – spijtig genoeg – en Defensie is een federale aangelegenheid. Ik heb dus geen informatie uit eerste hand. Wel heb ik kennis genomen van het feit dat NAVO secretaris-generaal Jens Stoltenberg op 16 november publiekelijk zijn grote bezorgdheid heeft geuit over de situatie en heeft gesteld solidair te zijn met Polen en Litouwen en de situatie op de voet op te volgen. Ik vernam ook dat de Verenigde Staten een sanctiepakket tegen Wit-Rusland voorbereiden, wat nog meer druk op de ketel zou zetten.

De EU moet mijns inziens de huidige krachtdadige werkwijze voortzetten zonder te verzaken aan de fundamentele waarden waar we zoveel belang aan hechten. Dat betekent dus ook alles in het werk stellen om te vermijden dat er mensen in de bossen tussen Wit-Rusland en Polen sterven en om een oplossing te bieden aan diegenen die wensen terug te keren naar hun thuisland.

Hebben Vlaamse bedrijven hun bezorgdheden geuit over het economisch effect? Heeft FIT of de Vlaamse vertegenwoordiger dergelijke vragen ontvangen? Voor zover mijn informatie strekt, werden noch mijn departement, noch de vertegenwoordiger in Polen, noch FIT benaderd over deze kwestie. En met FIT bedoel ik zowel de verantwoordelijke van FIT op de hoofdzetel als de Vlaamse economische vertegenwoordiger in Moskou, tot wiens jurisdictie Wit-Rusland behoort.

Worden de kunstmest en -olieproducten uit Wit-Rusland alsnog naar Vlaanderen geëxporteerd? FIT is in ieder geval niet gecontacteerd door bedrijven die aangaven het embargo te willen omzeilen. Het spreekt voor zich dat FIT daarbij geen enkele ondersteuning zou bieden. Aan de hand van de beschikbare gegevens, komende van de Nationale Bank van België, kan FIT niet weten welke bedrijven er precies welke producten leveren in Vlaanderen.

Het ontwijken van het embargo tegengaan is een opdracht die mij lijkt te vallen onder grens- en douanecontrole, en dat is een federale bevoegdheid.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Dank u wel, minister-president. Het is goed dat u in duidelijke bewoordingen de dingen veroordeelt die vandaag gebeuren in Wit-Rusland. Het is ook belangrijk dat Europa hier aan één zeel trekt. Het is belangrijk dat we ons niet verliezen in onderling gebakkelei, ook al gaat het om een complexe aangelegenheid. We kennen de zwakke punten van Europa. Migratie is daar een voorbeeld van. Despoten als Loekasjenko, die geen greintje respect hebben voor mensenrechten en humanistische waarden, maken daar cynisch gebruik van.

Ik denk dat we het erover eens zijn dat sterke buitengrenzen voor de Europese Unie van groot belang zijn. Finaal zijn de Poolse grenzen dus ook onze grenzen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): We moeten hard zijn tegen dat dictatoriale regime van Wit-Rusland, absoluut. Ik ben dus blij dat we geen signalen krijgen dat Vlaamse bedrijven die sancties zouden willen afzwakken. Het is belangrijk dat we daar voet bij stuk houden en dat we daar hard tegenover blijven optreden.

Ik heb toch nog een bijkomende vraag, minister-president. Ik vind het inderdaad absoluut belangrijk dat we de fundamentele waarden, ook van die slachtoffers, blijven respecteren. Dat is het eerste signaal van de Europese Unie. Het tweede signaal van de Europese Unie is dat Polen ondersteuning krijgt voor het bewaken van zijn grenzen. Het Poolse parlement heeft echter een amendement goedgekeurd dat pushbacks regulariseert, waardoor mensen niet meer de kans krijgen – en daar zijn ook wel verschillende signalen voor – om daadwerkelijk asiel aan te vragen in Europa. Ze worden gewoon weggestuurd. Het is ook zeer verontwaardigend dat reporters en ngo's geen toegang krijgen tot die strook aan de grens tussen Polen en Wit-Rusland. Het zou van openheid getuigen mocht dat toch mogelijk zijn, zodat de situatie gecontroleerd kan worden. Want ik ben en blijf bijzonder verontrust over de fundamentele waarden van die slachtoffers, die vluchtelingen die misbruikt worden als politiek wapen. Zij mogen niet het slachtoffer worden van het politieke spel tussen Wit-Rusland en de Europese Unie.

Ik heb dan ook de volgende vraag. Op welke manier rijmt de Poolse wetgeving rond de pushbacks met het respecteren van de fundamentele waarden van die vluchtelingen?

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Collega's, het zal u niet verbazen dat mijn visie hieromtrent licht verschilt van de visie van collega Aerts. Het is natuurlijk wel een feit dat op dit moment duizenden illegale migranten vastzitten in het grensgebied tussen Wit-Rusland en Polen. De redenen voor het beleid van de Wit-Russische dictator zijn ook bekend: verdeeldheid creëren, of proberen te creëren, tussen de EU-lidstaten en natuurlijk ook wraak nemen voor de kritiek van het Westen op zijn dictatoriale optreden.

Polen reageert wat ons betreft zoals het hoort. Het geeft niet toe aan deze chantage en versterkt zijn grens met Wit-Rusland met hekken en een forse militaire en politionele aanwezigheid om het binnendringen van illegale immigranten te verhinderen. Dat heeft natuurlijk wel effect. Ondertussen zijn er al illegalen die terugkeren, zij het in kleinen getale. De Wit-Russische autoriteiten hebben trouwens gemeld dat er nu maandag ook 118 illegalen vanuit Minsk zijn teruggevlogen. Er zijn nog groepjes die volgen. Dat bewijst nogmaals dat aankondigingen van sancties enerzijds en – natuurlijk – die grens dichthouden anderzijds, eventueel met pushbacks, wel helpen. Collega's, anders zetten we de deur in Europa wagenwijd open, voor illegale migratie. Daarvan moeten we ons toch wel goed bewust zijn.

Minister-president, daarom zou ik u aan u en de Vlaamse Regering willen vragen om blijvend steun toe te zeggen aan de Poolse regering in haar vastberadenheid om de Europese buitengrenzen te beschermen tegen illegale immigratie en illegale migranten niet toe te laten tot de Europese Unie.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik denk dat de heer Tommelein geen bijkomende vraag heeft gesteld. Mijnheer Aerts, ik denk ook dat u twee problematieken door elkaar haalt. Er is enerzijds de vraag hoe een land moet omgaan met illegale migratie. Polen verzet zich tegen illegale migratie. Dat lijkt mij logisch. Anderzijds is er het feit dat Wit-Rusland hier zo schaamteloos misbruik van maakt en dit zo

schaamteloos installeert. We moeten daar optreden om die mensen, die migranten de kans te bieden om terug te keren naar hun land van herkomst. Dat heb ik ook gesteld in het antwoord dat ik heb gegeven. Dat is ook de houding van de EU. Ik denk dat je die twee dingen niet mag vermengen, dat dat wel degelijk twee verschillende dingen zijn.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister-president, ik denk niet dat dat twee verschillende zaken zijn. U hebt zelf gezegd dat we moeten uitgaan van die fundamentele waarden. Dan moeten we die mensenrechten ook respecteren, en het is een mensenrecht om asiel te kunnen aanvragen, waarbij dan daadwerkelijk wordt onderzocht of men al dan niet het recht had om te vluchten uit zijn omgeving, uit het land van herkomst. Die kansen worden nu in dezen vaak ontnomen. Die Europese waarden zijn cruciaal, ook ten opzichte van de mensen die proberen ons te bereiken en die door de Wit-Russische president met de kolven richting ons, richting de EU worden gedreven.

Ik denk dat het dan eigenlijk al volstaat om even terug te grijpen naar de handvesten van de grondrechten van de Europese Unie. Artikel 1 stelt: "De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd." Artikel 2 stelt: "Eenieder heeft recht op leven." Dat zijn twee cruciale punten. Dat zijn de eerste twee die worden opgesomd en waarmee we voor iedereen rekening moeten houden. Volgens mij betekent dat dat men mensen niet terug in die winterse bossen kan duwen, dat men daar op een verstandige manier mee moet omgaan en niet in een kramp mag schieten wanneer Loekasjenko ons probeert te chanteren door in te spelen op de angst rond migratie. Ik denk dat we daar verstandig mee moeten omgaan en harde maatregelen moeten blijven nemen ten overstaan van dat regime in Wit-Rusland, maar dat we tegelijkertijd onze eigen waarden niet mogen verloochenen en ook daarmee rekening moeten houden, ook als mensen worden misbruikt in dit conflict tussen de Europese Unie en Wit-Rusland.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.